

L'UDO ZELIENKA

DOKONÁVAJÚCI HORÁR

Farár, rector a notár vybrali sa raz v bríčke na návštevu k svomu družovi „pánhorárovi“. Zaumienili si, že jazveca vykopú z brloha. Starý otec a farárov sluha niesli za pánni lopaty, čakany a iné nástroje.

Psy veselo obškakovali svojich gazdov, onúchávali pne a za každým trejím pokropili lesnú trávu, aby nezozlíta, lebo už bolo dlho hrozné sucho.

Deň ako na objednávkú. Na bezoblačnom nebi žiarilo slnko. Vtáčky štebotali, čo poľovníkov utvrdzovalo v presvedčení, že pekné počasie ešte potrvá.

Nešlo sa ešte ani pol hodinky, keď rector, zo štyrmi bradami zmrvil sa v bríčke a povedal: — Hádám by sa už, páni bratia, patrilo aj zastaf. Posať me sa do trávy a dačo si zajedzme.

A tak sa stalo, že páni zišli z bríčky a rozložili sa v trave. Keď sa najedli a napili, kartár notár navrhol zahrať si ferbľa. Veď jazvec z brloha neutecie, keď sa k nemu valí taká vzácna návšteva podpolianskych jágrov...

Hrali teda, len sa tak prášilo.

— Hádám by sme mali už prestať, — navrhol rector po dvoch hodinách. — Akosi som vyhladol. A keď som hladný, som bezvládný, ani karty mi nejdu.

— Keď sa naješ, hlava ti klímká, driemeš a nevidíš na karty. Pamätaj si, ty hriešnik, najväčší hriech je obžerstvo! — zarypol farár do guľatého rectora, ktorý mal brucho blízko nad kolenami a hneď na ňom — bez hrdla — sa kolísala dobráčka hlava so štyrmi bradami a s čiapočkou ako dlan.

O hodinu rušali ďalej. Kone sá ešte ani poriadne nerozbehli, keď poľovníci zbadali na čistinke krásneho srncea. Páso! sa v nezvyčajnom čase. Prvý ho zbadal rector. Aj si ho sám majstrovsky odbafo!l. Kmene parohov mal mioriadne hrubé a na spodku krásne operené. Všetci traja ich obdivovali.

Horár, unavený nekonečným vyčkávaním priateľov, spal na dohovorenom mieste spánkom spravodlivých. Chrápal tak hlasno, ako keď cirkulárka reže hrubé hrabové drevo. Keď poľovníci došli k nemu, jednomyslné uznali, že ho zo spánku neprebudí ani výstrel z Tučnej Bertý, v tom čase najslávnejšieho kanona nemeckej armády.

Notár však nelenil. Prikázal sluhom, aby srncea vyvrhli. Teplé srncove vnútornosti o chvihu už nemilosrdne pchal chrápajúcemu „pánhorárovi“ do odhrnutých nohavíc na brucho. Keď chiehuňajúci sa druhov odvolal nabok do úkrytu, vystrelil dva razy do vzdúchu.

Horár bol z tvrdého spánku hneď a zaraz v haptáku, ani keby stál na rapore pred samotným cisárom-kráľom. Smiešno, nechápavo pozeral zokol-vo-kol, no nevidel nič podozrivé... Vtom však zacítil na bruchu nezvyčajné teplo. Súčasne zbadal, že mu tréj aj niččo z nohavíc. Prefaknuto si sadol na paží a sám sebe popod nos tisko šomral:

— Aj sa na chvihu vykoproci do trávy ako nebožtík... No čoskoro mu to zase zaplo: — Hm, ale ak som mrtvý naozaj, prečo sa mi žiada piť?... Lenže, aha, vnútornosti mám von! Predsa mi je amen! Och, žena moja...! Deťi moje...! Už ste sirotky!

A tvrdý „pánhorár“ zaplakal nad svojim bezútešným osudom... Keď sa utíšil, jeho posledným želaním bolo doraziť niektofkými dúškami takmer dopitú fľašu, ktorá ležala vedľa neho.

— Zbohom, svet!... Zbohom, moji verní kamaráti!... Darmo som vás čakal! Ostanete už iba traja. Osirotení ako moje deti a žena-vdovica!

Keď už prikladal fľašu k ústam, cínťavý farár vyšiel k nemu s otvorenou náručou a milým úsmevom utešiteľa:

— Prichádzam, synu, aby som ťa zmieril s Hospodinom! — povedal naoko súcitne.

— Ej, či si dobrá duša! — vzdychol horár. — Dobre, že ste tu. Dožívam... Pytláci ma traľili namákkó.

— Ešte si ty, slávny jäger, požiješ! — veštíl dobrodušne farár.

— Horárko, to sme si s tebou len tak trochu zašpásovali! — prihovoril sa mu nakoniec okrúhly rector, zatiaľ čo sa fúzač notár smial tak hlasno, ako-by niekto erárnu deku driapal. Tu a tam vyrazil zo seba:

— Horárko náš, zle sa cítiš pred smrťou? Však, oveľa lepší pocit je kama-ráta obracať na posmech... ako sám posmech zítznúť, nie?

Horár sa vyzliekol domaha. V potoku si ako Adam prepleral spodné zakrva-vené oblečenie. Očistom sa smial aj on, ale v duchu sa zastrájal. Kul zaže-rava želitecko odpláta...

HONČÚTSTVA POL'OVNÍCKEHO ŠTVORLÍSTKA POMSTA JE SLADKÁ

Slávny „pánhorár“ hodil z potoka okom po kamarátoch. Zbadal, že mu več-ne hladný rector so štyrmi bradami práve vyfahuje z tanistry domáce klo-básy. Nielen že sa sám pustil do nich hltavo, ale ako zo svojho ponúka aj ostiatých. Všetci traja s hlavami spolu, s ústami napchatými horárovými klobásami dočísia sa dusia smiechom nad tým, ako on lamentoval pri svo-jom „umieraní“.

— Ej, bištu, — dudral si ťažko skúšaný holý v potoku, — ale vám je teraz hej, keď ste ma na smrť vyřakali... Mám sa ja na čo tešiť v najbližších dňoch, týždňoch, a mesiacoch... Co by som vám pre pokoj svojho srdca zase ja vybaštrngoval?!... Hiii! — zaziapal náhle, akoby ho rak sekol klepetom. Eí pri jeho tanistre razom prestali prezúvať.

— Co ti je, horárko, čo tak ziapeš?! — pýtal sa s účasťou farár.

— Prúd ľadovej vody ma strhol... Hneď som pri vás!

— Len sa neponáhľaj... Dobre si očistiš gátky od srnčej aj vlastnej farby! — narádzal rector so štyrmi bradami v obave, že musí prestať šrotovať ho-rárovu klobásu.

— Od klobás, ty bruchopasník, ti skoro odpadne chuť! — zastrájal sa v duchu horár. Prichádzal pomaly a len keď už bol pri nich blízko, zatváril sa smrteľne vystrašene. Notárovi vyřhol klobásu z úst a odhodil ju preč do lesa.

— Preboha, — reval naoko ustarostene, — azda je te klobásky z tamtej ta-nistry?!

— Ano, — priznal sa notár. — Prečo?!... Hádám len nezavidiš?

— Ludia zbláznili ste sa?! — skríkol, vytrhujúc klobásu aj z farárových a rectorových rúk. — Sú otrávené!!! Klobásky som narobil na kántrenie líšok a škodnej! Mäso v nich je zo zdochnutého jeleňa, napustené jedovatou ge-buľou na trávenie potkanov.

— Fu...! A to si nemohol hneď vravieť? — zjačal rector, vypľul zvyšok klobásky a vzápätí chválil Dávida.

Farár rovno omdlel. Sluhovia ho polievali vodou z potoka.

— Len notár sa zvíjal v kručoch, akoby šli naňho pôrodné bolesti.

— Takto hlúpo zgebnúť... Och, ja trúd... Skrz mňa môj slávny rod vyka-pel... Och, či ma brucho boľi... Boľi! — a masiroval si život rukami, akoby naozaj už gebuľa pôsobila.

Horár stál nad úbožiacmi so založenými rukami. Tváril sa, akoby ich ľuto-val, ale nevedel im už pomoci.

Farár, len čo prichádzal k sebe, dostal sto chuťi kamarátom rozdávať pred-smrtné požehnanie. Ale ti ani vo sne nemysleli na dušu, keď mali telo v hroz-nom nebezpečenstve.

— Kamaráti, čo nám pomôže? — spytoval sa so zúfalstvom v hlase tučný rector.

— Jediná vaša nádej je piť veľa mlieka! — jachtal horár ako v triašike, Kujonisko, dobre vedel, ako jeho podarení kamaráti majú práve mlieko „štrašne radi“.

— Mlieko? Len kde ho vziať naponáhle? — skučali všetci ako jeden.

— V horárni máme dosť mlieka, lenže kozacieho! — povedal horár súcitne.

— Mlieko ako mlieko! Chlapci, bežte nám poň! — prikazoval notár.

— Choďte, chlapci, ešte nechcem skapaf... Oh, ako nechcem! — jajkal okrúhly rector. — Život je predsa len pekný!

— Aj ja... aj ja by som si ešte rád požil... Ale už asi ťažko!... Kamaráti, veľa sme hrešili. Veľa šťastie pokúšali, — spovedal sa farár.

O chvihu sa sluhovia so starým otcom vracali. Mali dve vedrá „deťskej pi-jatky“ — s kozacím mliekom. Ešte vedrá ani dobre na zem nepoložili, a pá-ni sa už bili o ne. Napokon sa predsa len dohodli... Pili... pili... kým bolo čo... „pánhorára“ hrialo kol srdca, že ti traja slávni poľovníci ešte nikdy v ži-vote nevypli toľko mlieka, a navyše kozacieho, ako tu za chvihu.

— Je vám lepšie, kamaráti? — spýtal sa ich s účasťou v hlase, keď odlo-žili prázdne vedrá.

— Trochu hej... ale už naozaj mlieka ničo? — zabadákal notár. — Co te-raz?

— Nič... Stačí vám aj voda... To bolo príručné za tie črevá v mojich ga-ťiach!

— Cóóó? — nedôverivo zaspievali všetci zborovo.

— Tóóó!... Sme kvití! Klobásam nebolo nič! Ak vy, bibasi, čo len slova po-viete o mojom „umieraní“, ja zase šepnem svetú, ako som vás „odkojil“ ko-zacím mliekom!

Zase sa utvrdila stará pravda: Kto do mlyna chodí — ľahko sa zamúči, kto s vlkami žije — ako ony vyje; teda aj kto pod Pořanou vyrástol, má deťvian-sku náтуру. A to aj vtedy, keď pochádzal z panskej kolisky a na panskom chlebe žil. Aj naši páni z poľovníckeho štvorlístka stvárali pesťvá, vycíňali, akoby im v žilách prúdila naša huncútska krv...

VII. zjazd PZRS sa začne 8. decembra roku 1975. Uznesenie XVIII. pléna Ústredného výboru PZRS zahájilo významné obdobie v živote našej krajiny — celonárodnú diskusiu o smerniciach na VII. zjazd strany, ktorých program tvorí neoddeliteľnú súčasť terajšieho úsilia všetkého obyvateľstva o dynamický rozvoj výrobných sil, kvalitnejšiu prácu a vyššiu úroveň života nás všetkých.

Blíži sa ku koncu päťročné obdobie rozvoja krajiny. Toto obdobie sa začalo v ťažkých a veľmi zložitých podmienkach, v akých sa krajina ocitla po decembrových udalostiach.

Napriek týmto ťažkostiam náš národ úspešne realizuje pod vedením strany ambiciózný plán spoločensko-hospodárskeho rozvoja krajiny, schválený na VI. zjazde PZRS. Po prvý raz v tridsaťročných dejinách ľudového Poľska sme mali taký dynamický program rozvoja a po prvý raz bol tento program rozšírený na I. celoštátnej straneckej konferencii teda počas jeho plnenia. Poctopiechne nebola to ľahká ani jednoduchá úloha, preto teda veľa napíja ťažkých situácií v poslednom období realizácie päťročnice. Politika spoločensko-hospodárskeho rozvoja krajiny prijatá na VI. zjazde PZRS plne dokázala, že v procese socialistickej výstavby v Poľsku je úplne možné úzke spájanie spoločenských cieľov rozvoja s rýchlym hospodárskym rastom, ktorý jedine môže zaisťiť prostriedky na dosahovanie týchto cieľov. Táto politika dokázala, že možno riešiť bežné a zároveň dlhodobé problémy. V praxi sa to prejavuje v možnosti súčasne mimoriadne rýchleho rastu medzi a prijímov obyvateľstva, rastu spotreby a sociálnych výmnožeností, s nevidaným rozvojom národného majetku a výrobného potenciálu, rastom všetkých odvetví národného hospodárstva s čoraz rýchlejšim tempom jeho modernizácie.

Zvyšné a splnené úlohy terajšieho päťročného plánu, prijaté na VI. zjazde, majú tým väčšiu hodnotu, že boli vypracované v zápase s ťažkosťami. Rýchly rozvoj krajiny, na čo sa nesmie zabíadať, bol zaťažovaný mnohými nevyriešenými problémami a neuspokojenými, stále rastúcimi potrebami, prirodzene nemôže byť procesom ľahkým. V posledných dvoch rokoch, o čom hovoril na XVIII. pléne ÚV PZRS predseda Rady ministrov Piotr Jaroszewicz, poľská ekonomika sa okrem toho ocitla pred ťažkosťami spôsobenými

nými otrasmi v medzinárodnom hospodárskom živote a na svetových trhoch, ako aj nie najlepšimi výsledkami v našom poľnohospodárstve, vyplývajúcimi z horších než v predchádzajúcich rokoch klimatických podmienok.

Smernice ÚV na VII. zjazde strany dynamicky rozvoj socialistickej výstavby, za vyššiu kvalitu práce a podmienok života národa, schválené na XVIII. pléne ÚV, sú pokračovaním vytyčeného na VI. zjazde programu spoločensko-hospodárskeho rozvoja krajiny. Heslo za vyššiu kvalitu práce, obsiahnuté v názve smernice, zahrnuje o.i. nutnosť stále širšieho prirhľadania k zásade delby a hodnotenia práce podľa vynaloženej práce a jej kvality, teda odmeňovania výsledkov najlepších pracovníkov a uznávania vzorne splnených úloh. Boj za vyššiu kvalitu práce je zároveň bojom s postojom tých ľudí, ktorí prejavujú nedostatok disciplíny a majú neodpovedný prístup k svojim povinnostiam. Takýto postoj hoci maršinalny — čo treba zdôrazniť — je mimoriadne škodlivý. Otvplyvňuje totiž bilanciu pracovných výsledkov celej spoločnosti; hlo ľudia mrhajú hodnotu, ktorá je dnes zvlášť cenná — náš spoločný čas. Otázka zvyšovania rovnakých nárokov voči robotníkom, vedúcom a riaditeľom tvorí organickú súčasť predzjazdovej diskusie.

V každom bode smernice je vyjadrená základná teza o priamej súvislosti medzi kvalitou práce a kvalitou životných podmienok, lebo predsa nemožno žiť lepšie bez lepšej práce. Smernice pripisujú návrhy aké vyplývajú zo zrelého premyslenia, nadobudnutých skúseností, hospodárskej iniciatívy straníckych kolektívov a jednotlivých členov strany, ako aj členov dravských strán a nestraníkov, pretože — ako to konštatoval na XVIII. pléne prvý tajomník ÚV PZRS štít. Edward Gierek — „Spoločne budujeme našu krajinu, spoločne pre ňu pracujeme, spoločne by sme mali myslieť o jej budúcnosti.“ Uznesenie XVIII. pléna obsahuje aj direktívy, ktoré majú podstatný význam

tu spotreby a zlepšenia jej štruktúry, obohatenie a modernizácia sortimentu tovarov, ako aj rozširovanie a pozdviňovanie kvality služieb — čiame v smerniciach.

Napriek tomu, že v obchodoch, najmä v posledných rokoch je oveľa viac a lepších tovarov, ešte stále máme ťažkosť s nákupom mnohých vyhláďavaných výrobkov. Preto je pre nás všetkých veľmi dôležité, že v obhobloch budeme mať viac automatických prístrojov, farebných televízorov, strojov a zariadení pre domácnosť, nábytku a iných výrobkov potrebných na vybaavenie bytov. Značne sa zvýši výroba a sortiment mliekárskych výrobkov dodávaných na trh, ktorý zároveň bude lepšie zásobný zeleninou a ovocím, obilninami produktami. Do roku 1980 sa značne zvýšia dodávky mäsa a rýb. Domáci trh bude nielen lepšie zásobný, ale aj rozmaniteľnej obchodov a otváranie hodiny celej obchodnej siete a služieb budú postupne prispôsobované požiadavkám obyvateľstva. Budeme teda nakupovať viac kvalitnejších tovarov v lepších podmienkach a výhodnejšom čase, ktorý bude vyhovovať najmä pracujúcim ženám.

Býtová výstavba bola a je stále v strede záujmu verejnosti. V mestách a na vidieku sa buduje veľa, čo ostane vidáme všetci. Od základov sa zme-

v období predzjazdovej kampane. Ide totiž o to, že Ústredný výbor zaviazal stranecké organizácie a výbory a všetkých členov strany k tomu, aby počas počtvali a skumali návrhy v predzjazdovej diskusii a poskytovali na ne odpoveď. Všetky opodstatnené návrhy, ktoré možno zrealizovať svojipomocne, treba využiť počas predzjazdovej kampane. Znamená to spojenie diskusie s druhým prúdom predzjazdovej činnosti, s odpoveďou na presved-

čenie Ústredného výboru vyjadrené v uznesení, že stranecké organizácie, osadenstvá závodov a obyvateľia vidieka podniknú nové výrobné iniciatívy súvisiace s najdôležitejšími úlohami, predovšetkým so zvýšením výroby na vnútorný trh a export, a úsporou materiálu a surovín, zvyšovaním kvality a efektívnosti práce.

Vstupili sme do mimoriadne dôležitého obdobia pre našu socialisticke vlast.

Traditný sviatok úrody, ústredné dožinky, boli tento rok v Koszalinie. V preddeň tohto významného sviatku konalo sa stretnutie s mládežou, počas ktorého prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek vyznamenal zástavu Zväzu socialistickej vidieckej mládeže Radom „Sztandaru Pracy“ I. triedy. Zároveň na stretnutí s vedúcimi predstaviteľmi strany a vlády 105 najlepších rovníkov, pracovníkov roľníckych družstiev, štátnych majetkov a poľnohospodárskych služieb dostalo vysoké štítné vyznamenania. Na snímke: Edward Gierek nesie symbolický peceň chleba k dožinkovému stolu. Vedľa — staršíma tohoročných dožníek Kazimiera Czechowska a predseda vlády Piotr Jaroszewicz.

Foto: CAF — Matuszewski

PRE L'UDÍ OD L'UDÍ

Takto by sa dalo nastučenjšie charakterizovať program všestranného rozvoja sociálnych a existenčných podmienok obyvateľstva, obsiahnutý v smerniciach na VII. zjazde PZRS. Prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek povedal na I. celoštátnej straneckej konferencii: „Máme všetky predpoklady k tomu, aby vypracová a vte-Hif do života v priebehu dvoch desaťročí program vybudovania v našej krajine rozvinutej socialistickej spoločnosti.“ Smernice plne potvrdzujú toto konštatovanie. Ved základným cieľom spoločensko-ekonomického politiky strany je ďalšie, systematické zvyšovanie životnej úrovne celého národa.

Zvyšovanie životnej úrovne znamená predovšetkým rásť priemernej realných miezd o 16 až 18% v roku 1980 v porovnaní s rokom 1975; o toľko viac tovarov si budeme môcť kúpiť za vypracované príjmy. Dôležitým činiteľom pozdviňovania životnej úrovne a zároveň rastu príjmov všetkého obyvateľstva bude zvyšenie sociálnych dávok, starobných a invalidných dôchodkov a najnižších miezd. Je to výraz vysokej humanitnej sociálnej politiky strany najmä teraz, keď z roka na rok bude stúpať počet obyvateľstva v staršom veku.

„Základnou úlohou spoločensko-ekonomického politiky strany v rokoch 1976—1980 bude zaisťenie ďalšieho ras-

nil obraz poľských miest, ktoré za vojny utrpeli veľmi veľa. V nasledujúcich rokoch zvýšenú pozornosť sa bude venovať krásne a funkčnosti sídlisk a miest.

Veľmi dôležitou otázkou vo zvyšovaní životnej úrovne obyvateľstva je zdokonaľovanie celého systému zdravotnej starostlivosti. Vo výsledku uznesení, VI. zjazdu strany, všetci občania Poľska majú dnes rovnaké práva na zdravotnú starostlivosť, bezplatne lekárske ošetrovanie a liečbu. Avšak aj pri obrovskom pokroku naše zdravotníctvo má ešte veľké potreby. V budúcej päťročnici pribudnú nové nemocnice, ústavy a domy sociálnej starostlivosti, to znamená, že aj na tomto úseku zaznamenáme ďalší pokrok.

Životná úroveň to sú aj podmienky, v akých pracujeme. Preto pre milióny pracujúcich je nesmierne dôležité, že sa naťalej bude pokračovať nielen v ich zlepšovaní, ale aj v zdokonaľovaní sociálnej činnosti v závodoch. Zlepšovane pracovných podmienok a uspokojovanie sociálno-existenčných požorib pracujúcich je totiž pre závodý tak isto dôležité, ako ich základná, výrobná činnosť.

S dôverou môžeme hľadieť do budúcnosti, aj keď realizácia programu VI. zjazdu najmä za posledné dva roky narazila na prekážky vyplývajúce z obrazu vo svetovej kapitalistickej ekonomike, ktoré sú následkom inflácie a dezorganizujú medzinárodný tovarový a finančný trh, lebo Poľská zjednotená robotnícka strana vytyčila do budúcnosti program ďalšieho rýchleho a intenzívneho rozvoja krajiny, upevňovania socializmu, aby ľudia žili lepšie a blahobytnejšie.

- PROGRAM VII. SJEZDU PSDS, KTERÝ BUDE ZAHAJEN DNE 8. PROSINCE 1975:**
1. Zpráva ústředního výboru PSDS a úkoly strany v dalším dynamickém rozvoji socialistické výstavby v Poľské lidové republice,
 2. zpráva ústřední revizní komise PSDS,
 3. úkoly společenského a hospodářského rozvoje země v letech 1976 až 1980,
 4. volby ústředního výboru a ústřední revizní komise.

V VARSÁVSKÉ CENTRÁLNÍ NÁDRAŽÍ

Nádraží v hlavních městech jsou navštívenkami nejenom měst, ale i zemi stejně jako mezinárodní letiště. Varsávské Hlavní nádraží, které se nikdy nezapomáhalo z válečné devastace, elegantní návštěvenkou rozhodně není. Není jí ani celkem hezké ale malé Gdanské nádraží, ani Západní nádraží, ba ani Východní nádraží, síce větší a moderní, avšak s lokálním významem. Nádraží v takové metropoli, jakou je Varšava, musí být nejen estetické, ale musí, a to především, obsloužit komfortně a rychle obrovské zástupy cestujících. Tyto

POKOLENIE VEĽKÝCH ŠANČÍ

Otázky mládeže boli vždy predmetom mimoriadnej pozornosti a starostlivosti našej strany a ľudovej moci. Prejavilo sa to v zabezpečovaní stále lepších podmienok života, práce, vzdelávania a odpočinku, podmienok zaisťujúcich správny duševný a telesný rozvoj mladého pokolenia. Veľký význam zohrala v tom najmä ideovo-výchovná práca, prospeievajúca vytváraniu nového spoločenského a vlasteneckého postoja mladých ľudí. Odpoveťou mládeže za túto starostlivosť bola aktívna účasť v socialistickej výstavbe krajiny. Stala sa teda spoluprácou pokroku, aký ľudové Poľsko zaznamenalo, najmä v posledných rokoch, v rozvoji ekonomiky, vedy a kultúry, v upevňovaní svojej vnútornej sily a postavenia vo svete.

Dnes čoraz viac mládeže dosahuje vyššie kvalifikácie, má vyššie vzdelanie. Je teda lepšie a všestrannejšie pripravená do práce a života. Je to kapitál, ktorý treba múdro a rozvážne využiť. Preto správne, že smernice ÚV na VII. zjazd PZRS prikladajú tomu veľký význam zdôrazňujúc, že „treba zaisťiť optimálne využitie kvalifikovaných kádrov a najmä dôsledne dodržiavať zásadu zamestnávania absolventov súhlasne s ich kvalifikáciami a odbornou prípravou v povolani“.

Mladí ľudia sú kritičnejší, odvážnejší v konaní a myslení, majú ostrejší pohľad na mnoho vecí, ktoré staršie pokolenie nedokáže vždy postrehnúť. Sú zároveň netrpezliví, ambiciózní, nespokojní. Keď však táto nespokojnosť a ambicióznosť núti zvyšovať úsilie, klásť si vyššie požiadavky, nové náročnejšie úlohy, stáva na hybnou silou pokroku. Je to vtedy konštruktívna nespokojnosť a tvorivý kriticismus, čo je v súčasnosti veľmi žiaduce. Preto aj na septembrovom celopolskom stretnutí s mládežou v Koszalině sa s. Edward Gierek obrátil s výzvou, aby mládež menila kriticismus na vášň pretvárania skutočnosti obetavou svedomitou prácou.

Naša krajina nastupuje novú, vyššiu etapu budovania vyspelej socialistickej spoločnosti. Aby sme tento cieľ dosiahli rýchlejšie, aby socialistickej premeny zasiahli v rovnakej miere všetky

oblasti a sféry života, je potrebné úsilie celého národa a zvlášť mládeže, ktorá predsa bude žiť v tejto spoločnosti už ako pokolenie dospelých ľudí. Kvalitaívne nové úlohy vo výstavbe rozvinutej socialistickej spoločnosti kladú pred mládežou vysoké požiadavky vo všetkých oblastiach, na poli ustavičného vzdelávania sa, výrobnéj a spoločenskej aktivity, vysokej disciplíny a vlasteneckej angažovanosti. Strana počíta s tým, že mládež organizovaná v jej socialistickej zväzoch bude vynikať v realizácii najdôležitejších a najťažších úloh, rozhodujúcich o budúcnosti krajiny.

Realizácií týchto úloh bude prospie-

V hľadisku nového kultúrneho domu v Krempanchoch, ktorý bol otvorený 19. októbra t.r. Foto: F. Paciga

SPOLOCENSKÉ VEREJNOPROSPESNÉ PRÁCE — HODNOTNÉ CELONÁRODNÉ HNUTIE

Jedným z najcenejších spoločenských príspevkov do diela rozvoja krajiny sú svojpomocné verejnoprospešné práce. Tieto príspevky, hoci sa dajú vypočítať z zložitých, meráme inými hodnotami. Sú v našom spoločenskom živote tak vzácne, ako umelecké diela, ktoré sú necenniteľné. Vyplyvajú totiž z ideovo-morálnej angažovanosti občanov, z ich pochopenia potreby rýchleho riešenia mnohých bežných otázok. K takýmto otázkam patrí najmä príklad skráštieenie obce alebo mesta, rýchle vybavenie iných vecí, ktoré slúžia celku, ako regulácia potoka, založenie vodovodu alebo postavenie chodníkov. Príklady občianskych iniciatív v tejto oblasti by sa dalo rátať do nekonečna. Od veľkých akcií, takých

plým, o to viac, že v poslednom období sa ešte stále stretávame u mnohých mladých ľudí s nezodpovedným prístupom k práci a zahŕňatctvom.

Zvlášť zodpovedná úloha pripadá vidieckej mládeži. Rozvoj poľnohospodárstva vyžaduje totiž nielen investičné a finančné náklady, plné využitie každého kúska pôdy, ale aj mladé kvalifikované kádre. Preto sa musí zmeniť odliv mladých ľudí z vidieka do miest. Bude tomu prospievať pozdvihovanie významu roľníckeho povolania, vytváranie mládeži perspektív postupu v tomto povolaní, ako aj podmienok zvyšovania kvalifikácií a dosahovania vysokých výsledkov v poľnohospodárskej produkcii.

V posledných rokoch sme sa neraz mohli presvedčiť, že mládež správne chápe svoje miesto v socialistickej spoločnosti a k svojim úlohám pristupuje s plnou zodpovednosťou a angažovanosťou. Tisíce osádok súťaží o titul brigády socialistickej práce, státisíce mladých ľudí — žiakov, študentov, roľníkov — každoročne pomáhajú roľníkom počas žatvyných, repárskych či zemiakarských kampaní, známa je patrónátna akcia mládežníckych organizácií nad bytovou výstavbou.

Aj dnes, v predzjazdovom období sme svedkami mimoriadnej aktivity mladých ľudí, ktorí na počesť VII. zjazdu PZRS prijímajú a realizujú celý rad výrobných záväzkov a spoločenských verejnoprospešných prác.

V tomto záväzkovom hnutí nebude určite chýbať ani naša krajská mládež. Jej vysoká angažovanosť, elán a energia sa iste prejaví v rýchlejšej realizácii verejnoprospešných prác a zvyšovaní poľnohospodárskej produktivity, ako aj v aktívnejšej účasti v ouchovníckom umeleckom hnutí — folklórnych súboroch či divadelných krúžkoch. Bude to cenný príspevok do tohto celospoločenského a celomládežníckeho diela a najkrajší dar strane k jej VII. zjazdu.

rok renoval svoju dovolenku na prácu pri znovuvýstavbe Varšavy. Uvedené príklady potvrdzujú pravidlo, že v našej socialistickej spoločnosti svojpomocné verejnoprospešné práce sú javom masovým, spontánnym a z hľadiska spoločenskej hodnoty su rovnako cenným príspevkom ako všetky iné plánované práce v diele rozvoja krajiny.

Keď teraz, pred blížiacim sa zjazdom strany, bilancujeme výsledky, opäť počujeme o robotníckych kolektívoch a roľníckoch prihlasujúcich rôzne záväzky, ktoré taktiež majú charakter spoločenských verejnoprospešných prác. Týmto spôsobom chcú vyjadriť svoju spokojnosť s dosiahnutými výsledkami a zdôrazniť svoju spoluúčasť na nich. Tieto záväzky a ich realizácia sú drahocenným javom, ktorý si zasluží najvyššie uznanie. Treba pritom poznamenať, že je to jav, ktorý vyplýva nielen z našich rôznych, ešte mnohých potrieb a snáh, aby boli čo najrýchlejšie vybavené, ale zároveň obsahuje významný ideovo-výchovný prvok. Dô-

ležitou vecou je aj to, že v radoch účastníkov spoločenských verejnoprospešných prác nachádzame zástupcov všetkých generácií, ľudí rôznych povolaní.

Nesmie sa preto premárniť žiadnu dobrú skúsenosť z oblasti spoločenských verejnoprospešných prác. Predovšetkým treba popularizovať v ešte širšej miere iniciátorov a realizátorov týchto prác. Preto nestačia iba suché čísla predstávujúce výsledky, keď budú pri nich chýbovať mená tých, ktorí pracovali. Nesmie sa tiež prijímať tzv. „papierové“, fiktívne práce. Nech toto cenné hnutie má vždy zdravé jadro a nech rovnako úspešne a aktívne, ako v tejto päťročnici, sprevádza rozvoj našej krajiny.

Strana, vedúca sila nášho štátu prikladá veľký význam tomuto spoločenskému hnutiu, ktoré uvoľňuje najrôznejšie iniciatívy realizované v rámci svojpomocných verejnoprospešných prác. Je to — dalo by sa povedať, dobrá, záslužná a tak cenná práca ako najrýchlejšie zlato.

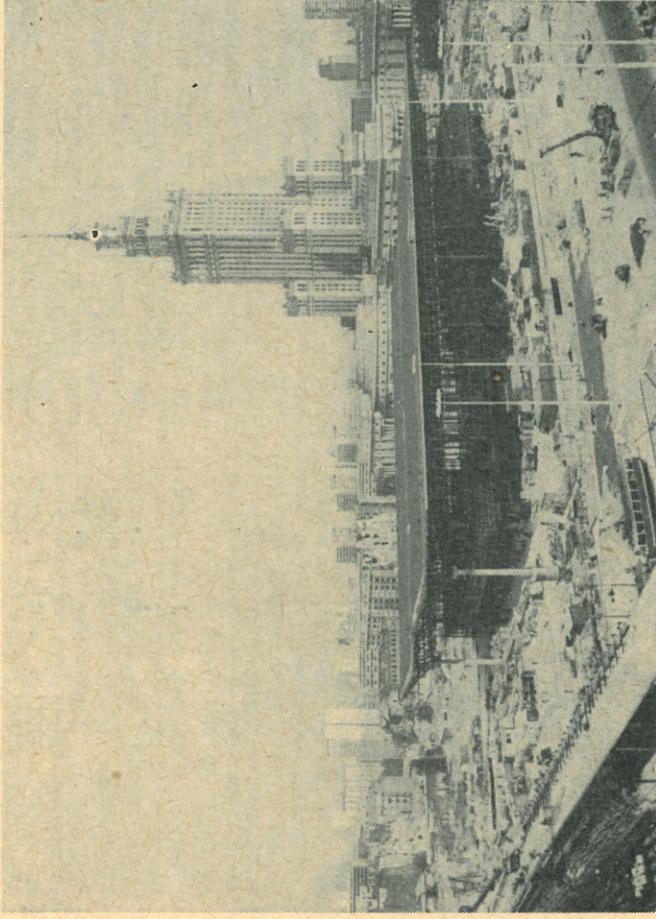
koktajlbary, automaty všeho druhu a všebec vše, čo prináša soudobá technika.

Tedy Varšava bude mať po triteceti letech jedno z väčších a najmodernějších nádraží na světě. Centrální nádraží ve Varšavě obslouží za rok 30 miliónů cestujících; zhruba 95 tisíc, a v špičkovém období až 145 tisíc denně.

Současne se upravuje celá západní část městského centra; modernizují se staré a staví nové dopravní tepny, instaluje nové osvětlení a na 22 hektarech vyrostou moderní výškové budovy, m.j. čtyřicetipatrový hotel Polských aerolinií a stejné vysoká budova pro obchodní podniky. K Centrálnímu nádraží bude snadný příjezd automobilů prakticky ze všech stran.

Prvními cestujícími, kteří vystoupí na tomto novém, velkorysém varšavském nádraží, budou delegáti na VII. sjezd strany. Po 45 měsících práce odevzdají stavbaři železničářům a cestujícím nejenom hlavní nádraží budovu, ale také od základů přestavěnou dopravní síť v této části města.

Pohled na Centrální nádraží dne 8. září 1975. Snímek Szyperko CAF.

Osudná cesta

pen váš záujem, ak ste boli jeden z tých novinarov, čo písali o prípade. Povedali ste Mary Purcellová?

Ach, nie, pane, vtedy som tu ešte nepracoval. Čítal som však noviny ako každý iný. Chvilku počkajte, pane, len pozriem, či sú už návštevníci vonku...

No, to je lepšie, môžeme sa už zhovárať. Som vždy rád, keď vypadne posledná skupina a môžem za ňou ztvoriť starý bránu. Je príjemne počuť, ako škartujú autá dolu na hradskej. Všimnite si, že keď zmiznú v zákruhu, nastane za týmto múrom úplne ticho. Mám pravdu, však? Cos-koro budeme počuť sovy.

Vy si chcete pozrieť studňu, pane. Tu druhú. Tú, kde sa odohrala tragédia. Nemal by som to robiť, nazovaj nie. Pán Chasteley by sa veľmi nahnevával, keby sa to dozvedel. Nie, pane, je to v poriadku, pravdaže sa to nedozvie.

Výborne pane, tadiaľ krížom cez veľkú halu. Ja až po vás, prosím. Idejte správa, ani vám nemusím ukazovať cestu. Kráčajte pozorne, dlážka je miestami hrboľavá.

Nečudujte sa, že si pán Chasteley neželá, aby sa táto aféra vyfahovala na svetlo sveta. Stal sa pre ňu veľmi nestáštym. Ľudia ho pokladajú za Marinho milenca, za toho, čo ju do toho vohnal. Mary bola manželkou jeho domovníka. Pán fej bol naviac nakošený, no úprimne povedané, bol naklonený obdivom manželom. Priradene, ľudia si mysleli, že to bol on. Pán by bol aj žaloval pôvodcov týchto klebiet, no nepoznal ich. Rok to vyzeralo tak, že sa s nim aj manželka rozvedie, ale to už patrí do minulosti. Napokon, odvtedy prešlo už desať rokov, aj viac. Nikto nechce, aby sa reči znovu začali. Verím, že ani vy nie, pane, máč by som to nerobil.

Povráva sa, že pani Purcellová bola krásna. Pravovlasá, veľmi mladá, len dvadsaťjedemročná. Ze nijaká fotografka by verne neodtlačila jej krásu? Tie krásne belasé oči. Ze malá zelená? Nie belasé? Nechcem sa s vami škriepiť, veď ste písali o prípade, vy to musíte vedieť. Pozor na posledný schod, pane, je veľmi vydratý. Zelené oči!

Ach, nie, pane, nepochybnem o tom. Máte výbornú pamäť. Rozhodne však bola mladá a veľmi pekú a ako ju tu na dedine vychovával, skromná a nevinná. Bola deťrou ktoréhosi záhradníka. Nepredpokladám, že by ste sa s nim boli niekedy stretli. Nie, myslím, že novinarom nechcel nič povedať o prípade, alebo áno? Dostal z toho srdcový záchvat, potom ho pán Chasteley penzionoval a poveril nejakou ľahšou prácou v okolí. Ale to nie je dôležité. Tu v kamenej chodbe stúpaajte opatrne! Tak a teraz zapálim.

Áno, tento pancierový rybiar so svojou ťudnou zbraňou pôsobí strašidelne. Nechávan ho takto ozbrojeného, keď ho vidia deti, máz im prechádza po chrbte. Priznávam sa, že pri večernej kontrole zámku si jeho halaparthu často počítam a chodím s ňou, len aby som sa necítil taký sám. Po zohnutí je to tu príjemné. Musím myslieť na tých neobťažlivých, ktorí túto vec používali. Zoberiem si ju aj teraz, ak nemáte nič proti tomu, pane. Po tomto osudnom prípade dali na studňu ťažké veko. V prostriedku má pripavenú železnú obrúť a rukoväťou halaparthu sa dá veľmi šikovne zdvihnúť. Radi by ste sa pozreli dolu, pane? Sú tam železné stupničky ako na rebríku. Jej manžel zostúpil dolu a vy-niesol ju odtiaľ. Väčšina z nás by to bola spravila tiež, no on ťuboziak sa odtiaľ za ňu zodpovedný.

Pýate sa, kde je jej manžel teraz. Nepočuli ste o tom nikdy, pane? Chorľavel, chudák, až ho napokon odviezli pred. Ešte vždy je v ústave. Ja som to počul tak, že aféra pokračovala do tých čias, kým Mary nezstihla, že čaká dieťa. Celkom ju to zmiatlo. Spomenula si na tú chvíľu, keď sa dala tomu človeku zvisť. Teraz šla za ňu a opýtala sa ho, čo má robiť. Odpovedal, aby nebláznela, pretože by mala niečo robiť, keď má manžel. Poradil jej, aby držala jazyk za zradami. Mohol však vidieť, že táto rada ju neupokojí, mala voči manželovi výčítky svedomia a nechcela otcovstvo prisúdiť jemu. Mary sa nenávidela, chcela byť česná a chcela, aby jej milý stál pri nej aj teraz. Prítom však túžila osťaf s manželom v starom zväzku, lebo som prevetovaný, že ho nikdy neprestala milovať, len v tom osiati nanho zabudla. Milence ju odbil s tým, že sa ešte pozhovávajú, keď si všetko znovu premyslí.

Prosím, pane! Prosím, ftešičel! Pán Chasteley nemá rád, keď sa spomína táto aféra. Viem, pane, viem, ale tú studňu návštevníkom neukazujeme. Pán chce na ňu zabudnúť. Nie, nemiem urobiť výnimku, mohol by som prísť o miesto. Ach, ste veľmi štedrý, pane. Naozaj. To sa vie, chá-

Nasledujúceho dňa sa stratil, nik nevie kam, a opustil ju.

Mám pravdu, pane, pravdaže som tu vtedy ešte nepracoval. Ako to viem? Sám som si to zrekontroval. Možno to nebolo celkom tak. Sňhla-sim s vami, pán Chasteley to nemohol byť. Neúšiel nikdy, ostal tu a dal sa ešte aj ohovárať. Teraz už mnoho ľudí veri, že to nebol on.

No nech už bolo hocijako, Mary šla za manželom a priznala sa mu. Povedala všetko, len meno nikdy neprezradila. Jeho toto priznanie skoro zabliho. Ani sa nečudujem, že sa ponialol — ako sa to rozpráva. Nekrížal, len sa zvrtil a odišiel. A keď ho ona so slzami v očiach nasledovala, nezdržal sa a utrel ju.

Áno, áno, mám bujnú fantáziu, nezapieram. Aj vy by ste ju mali, keby ste žili na tomto mieste sám. Príam ich nekeďy vidím, ako sa ľade predchádzajú.

Nazdávam sa, že Mary bola primladá a nie dosť skúsena, aby pochopila, že človek neudrie toho, kto preň už nie nezamenať. Myslela si, že s ňou skončí. A že keď odide on, stratiť jej život zmysel. Neboia schopná vydržať, čakaj a duťaf. Nariekajúce príbehia sem a hodla sa do studne.

Po piatich minútach bežal za ňou. Bolo neskoro. Keď ju vyniesol, bola už mŕtva. Z jej krásnych vlasov krvapkala špinavá voda a zelené oči mala zababrané bahnom.

Áno, práve na tomto mieste, kde sme teraz. Tu je veko, ktoré odvtedy zakryva studňu. Je veľmi ťažké, nik ho len tak nezdvihne. Ale ak odstupíte, môžem ho touto halaparthou...

Tak, tu ju máte. Nik nevie presne, aká je hlboká. Zapálim, dobre? Teraz ju vidíte lepšie. Dievča, ktoré sa odhodlalo sem skočiť, musí byť na kraji zdŕalsťava, čo povieťe?

Moja drhá Mary, moje vláčekko! Nie, pane, nič som nepovedal. Naopak, zdalo sa mi, že vy ste sa na niečo opytovaili.

Co robím, pane? Skúsam práve kľuč, chcem zistiť, či sa ľahko krúti. Mám na starosť veľa kľučov a pán Chasteley veľmi prisne dbá na to, aby bola táto miestnosť zatvorená. Vyše troch rokov som okrem mňa nik nevstúpil. A neverím, že by sem niekto v nasledujúcich troch rokoch vkročil. A keby aj nikomu by ani na um nezšlo nadvihnúť veko. Sám tu udržávam čistotu. Potrpím si na to, aby boli veči v úplnom poriadku. Pozrite na túto halaparthu. Má ostrie ako mäsiarsky nôž. Tu, vidíte?

Ach, prepáčte, bodol som vás?

Ze som šialený, pane? Nie, ja nie. To bol jej manžel, spomínate si? Dali ho odviesť. Mňa sňhol len srdcový záchvat a ten v mojom myslení nezanechal stopu. Som v dôchodku. Vy-konávam ľahkú prácu, ale budetele prekravený, aký som ešte moony. Na vašom mieste by som nekládol odpor, pane. Bolo by to nebezpečné.

Nikdy nie je dobré prímnoho vedieť. Povedali ste Mary Purcellová. Volala sa Alice a toto meno vytlačili všetky noviny, vedeli ste to? Len pribuzní a dobrí priatelia ju volali Mary. A ako ste pršili na to, že mala zelené oči? Veď sa navždy zakovorili dávno predtým, ako sa novinar dostali do jej blízkosti. No jej milence to musel vedieť.

Áno, pane, poznám vás. Ste ten sňhaj, čo býval na loveľovskom majeri onoho leta. Musíme sa porozprávať o Mary. Ubohy Tim Purcell tu nemôže byť aby doplnil partiu. Možno by mu odľahlo na duši. Ale budem nášho myslieť, čo vy na to? Teraz, kým je čas.

Zviášne, však? Stalo sa pre vás osudným, že ste sa rozhodli prísť sem z majera bez auta, len tak. A ja, kým zavriem miestnosť, touto halaparthou vás... Myslim, že nemusím zdôrazňovať, ako si potrpím na poriadok, takže nikto sa už nikdy nedozvie, kde ste zmizli.

ALE NEDALIO VAM SEM NE-PRIST, VSAK?

Možno, že v skutočnosti, nevie ani jeden z nás, prečo ste pršili. O tom sa vám nemohlo ani snívať, že tu stretnete Marinho otca. Ale ja som veril, že sa to stane. Chcel som to, tak strašne som to chcel!

Ach, na vašom mieste by som tak nekričal, aj tak si nepomôžete. Aj tak vás tu nik nepočuje. Na kilometer niety nikoho okrem mňa a vás. A mí-riy sú veľmi hrubé! Veľmi hrubé!

ak si stojí ocel?"

„Padásť devät.“ odpovedela slečna Owenová. Za okny burzy strmely mrakodržpy Manhattanu. Stroje vytukávaly drážový rytmus. Zase jeden, pomyslela si skliese.

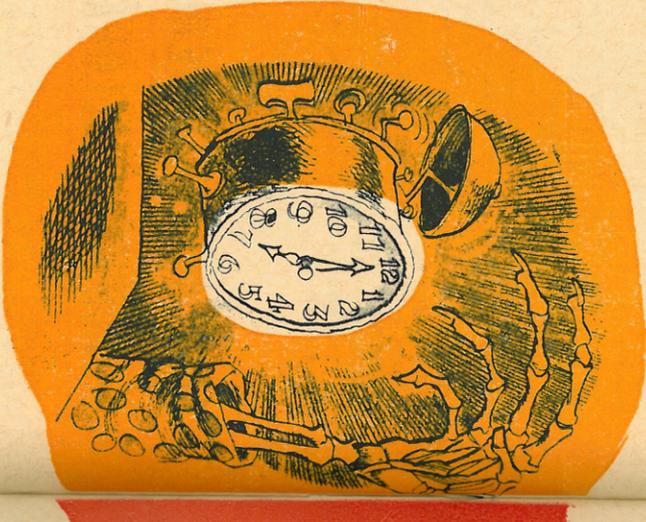
Jean Monnier sedel zhronceny v kresle, hlavu v dlhanh. Zhraili ťhiapa-desat dolaru na jednom papiru. Byl hotov. Nemá ani cent. Príjde o Fanny. Zabloudil pohľadom k oknu. Pád z dvacátého poschodí? Koľk vterín? Tři? Čtyř? Vzdychl. Pak se s novinami pod paži vydal na oběd do restaurace.

Ve schránce se jedovatě zelenala obálka. V záhlaví má vyražene tři cypřiše. THANATOS PALACE HOTEL. Kdo mi odtamud může psát? Jean četl.

Milý pane Monniere!

Dáte nám jistě za pravdu, že i nej-slačenějšího člověka mohou v životě poklat okolnosti tak dokonale nepřiz-nivé, že se každý boj proti osudu zdá být nemyšlitený a myšlenka na smrt se zjevuje jako vysvobození.

Zavřít oči, usnout, neslyšet další otázky, výčitky. A přece, až na několik vzácných výjimek, nemá člověk sám dost odvahy zbavit se bolesti. Proto většina sebevrahů končí kastrotřím fiaskem. Kdo si chtěl vpálit kulku do hlavy, přefal si jenom oční nerv a

oslepl. Jiný, který myslel, že se otrá-ví uspávacími prášky, probudí se za ochrnutými údý. Sebevražda je umě-ní, které nepřipouští prostřednost, umění, v němž nelze nábyť žádné zkušenosť.

A právě tuto zkušenosť, milý pane Monniere, jsme připraveni vám na-bídnout. Společnost, která vlastní náš hotel na hranicích Spojených států a Mexika, v kraji, který je pro svou odlehlost zbaven obtížné kontroly, dospěla k názoru, že její povinností je poskytnout lidem tuto humánní po-moc. Všichni, kdo z vážných nezval-ných pohnutí opouští tento svět, naj-dou zde prostředky, jak onen poslední krok podstoupit bez nebezpečí.

Naše technické vybavení a patnácti-letá praxe (jen loni jsme takto uspo-kořili přes dva tisíce našich hostů) nám dovoluje zaručit vám společli-vou službu. Dovolujeme si Vás také upozornit, že hosty, jimž v uskuteč-nění jejich rozhodnutí brání nábožen-ské předsudky, zbavujeme důmyslným způsobem jakékoliv morální odpo-vědnosti.

Jme si vědomi, že většina našich hostů disponuje jen omezenými fi-nančními prostředky. Cena luxusního pobytu však ční poněkud (300 dolarů splatných po příjezdu. Je v ní zahrnu-ta penze na celou dobu Vašeho po-bytu (která z pochoptitelných důvodů není předem známa) a samozřejmě i výlohy spojené s výkonem, pohybem a udržováním Vašeho hrobu.

Dobru příjezdu nám laskavě sdělte písemně nebo telefonicky dva dny předem. S projevy dokonalé THANATOS — CORNADO — NEW MEXICO.

Vlak uhněl celé hodiny kolem bavlníkových plantáží. Potom se ráz krajiny změnil. Chomáče sněhobílé pěny vystřídaly vysoké rozeklané skály a vlak jako hádě klíčkoval v prurách mezi kamennými obry.

„Příští zastávka Decming, pane,“ oznámil Monnierovi černý sluha.

Jean sklápěl knihu a zavřel kožený přiruční kufřík. Udivoval ho všednost jeho cesty. Vlak brzdil.

„Thanatos, sire?“ ptal se ho indiánský nosič běžící podél vagonu. Měl už na káře zavazadla dvou mladých blondýnek, které ho následovaly. Je možné, aby tak půvabné dívky sem přijžděly umřít?

Hotelový autobus rozhodně neměl vzhled pohřebního vozu. Byl natřen na modro a s oranžovým čalouněním budil spíš dojem veselého výletního auta. Trpýtil se na slunci mezi stárymi rachtáky před nádražím, s klíčícími Španěly a Indiány kolem.

Ridič v šedivé uniformě byl zavážitý muž uhrančivých očí. Jean ho oslovil.

„Jste už dlouho řidičem v Thanatosu?“

„Tři roky,“ houkl muž.

„Máte zvláštní místo.“

„Proč zvláštní? Řídím auto.“

„Nedělám nic, co je v rozporu s povinnostmi hostitelé. Ostatně, milý pane Monnier, tady nejsou široko daleko žádné úřady. Tento kraj je tak odlehlý a hranice, které jim procházejí, tak neurčitě, že vlastně nikdo ani neví, je-li Thanatos součástí Mexika nebo Spojených států.“

„Copak vás rodiny vašich hostů nikdy nesíňají?“

„Nás síňat?“ rozhorčil se pan Boerstecher. „Proč proboha? Před jaký tribunál by nás měli postavit? Příbuzní našich hostů jsou nadmíru šťastní, pane, že se bez vědomí veřejnosti vyřeší tak delikátní věc, která je pro ně jinak téměř vždy trapná! Ostatně, naši hosté jsou především našimi přáteli. Chcete vidět svůj pokoj? Jediněčný. Dám vám protékání stoutrínáčku. Nejsíte pověřivý?“

„Ne,“ odpověděl Jean, „ale přiznávám, že nábožensky vychovan. Myšlenka na sebevraždu mi teď připadá hrozná.“

„Ale, milý pane, o žádné sebevraždě nemůže být vůbec ani řeč!“ poznamenal Boerstecher tónem nepřipouštějícím odporu. „Taxu, pane Monnier, uhráďte laskavě v pokladně vedle mé kanceláře. Poroučím se!“

Pokoj 113 tonul v mdlé záři zapadajícího slunce. Jean hledal stopu smrtuosnosné pasti. Nenašel nic. Dole zval gong podivné hosty do restaurace na večeri.

„Pro sebe sama. Pro lidi, kteří vás budou mít rádi, které teprve poznáte. Proto, že jste se zklamal v několika ženách, neodsuzujte hned všechny ostatní.“

„Vy myslíte, že na tomto světě mohu najít ženu, která bude ochotna prožít se mnou všechno zase od začátku? Znova?“

„Jsem o tom přesvědčen. Jsou ženy, které prostě cítí určitě romantické kouzlo. Například já...“

„Vy?“

„Chtěla jsem jen říct — myslím, že bychom se měli vrátit do haly. Zůstali jsem tu postední.“

„Nebojíte se,“ zeptal se Jean, když pomáhal Kláře přehodit přes ramena lehký pléd, „nebojíte se, že — že této noci...“

„Ach ne, jistě se znovu uvidíme zítra.“

„Spolu?“

„Snad.“

★

Terasa zkropená rosou tonula v jitrním slunci. Jean, osvěžen po ledové koupeli, se přistihl při myšlence, sebou jedním par dní a několik dolarů.

Cítil se ve sportovních šatech mnohem volněji než večera se škrtkací kra-

to vlastně řekl, že člověk má vždycky dost odvahy přetrpět bolesti svých blížních?“

Pana Boerstechera našel Jean v kanceláři nad velkou černou knihou. Snad kontroloval účty. Skrtil občas červenou tužkou některou řádku.

„Dobrý večer, pane Monnier, čím vám mohu sloužit?“

„Něčím — alespoň doufám — neobvyklým, a zkrátka to, co vám chci říct, vás jistě překvapí, ale život už je takový; náhlá změna. Přišel jsem vám oznámit, že jsem změnil rozhodnutí. Už nechci umřít.“

Pan Boerstecher překvapeně vzhledl.

Vím, že se vám možná zdám vrtkavý, ale což to není přirozené, že když se změní okolnosti, změní se i naše vůle? Když jsem před týdnem našel ve schránce váš dopis, cítil jsem se tak zoufalý, samojeдинý na celém světě, byl jsem přesvědčen, že takový život nemá pro mne cenu. Dnes je to jiné. A po pravdě řečeno, vaši zaslouhou, pane Boerstechere.“

„Mou zaslouhou?“ opáčil ředitel.

„Paní Kirby Shawová je — skvělá žena.“

„Proto jsem vám navrhl seznámení, pane Monnier.“

„Překvapuje vás, že projevila přání sdílet můj osud se mnou?“

ANDRÉ MAUROIS

Hotel pro sebevrahy

„Z cestujících, které vozíte, nikdy nikdo nevystoupí?“

„Málokdy. Ale stane se to. Já například.“

„Vy? Opravdu? Vy jste jsem přijel jako — jako host?“

„Pane,“ řekl nevrle šofér, „nepřijal jsem to místo, abych tu na potkání každému o sobě vyprávěl. Zastávky jsou ostré. Přece nechcete, abych Vás zabil. Vás a ty dvě mladé dívky.“

„To opravdu ne,“ přiznal se Jean. Pak se musel té odpovědi zasmát.

Hotel byl postaven v indiánsko-španělském slohu. Nízký, s terasovitými střechami a zdmi na způsob imitace evropských cihel. Všechny pokoje obrácené na jih zalité sluncem. Italský vrátný šel přechozím vstříc.

Příhlásky, které dostali, byly plné rubrik, dotazů a vysvětlivek. Doporučovalo se uvést zvlášť přesné datum a místo narození a jméno i adresu osob, které je třeba vyzkoušet v případě nehody.

Vlastní rukou v mateřském jazyce jsem vyplnil tento formulář: Podepsaný při plné tělesné a duševní síle potvrzuje, že odchází ze světa dobrovolně a za svou smrt zproštuje veškeré odpovědnosti správu a vedení THANATOS PALACE HOTELU.

★

Ředitel Henry M. Boerstecher byl muž vážného vzezření, se zlatými brýlemi a velice hrdý na svůj podnik.

„Hotel patří vám?“ zeptal se Jean. „Nikoli, pane. Patří společnosti. Ale to celé byl můj nápad a jsem zde doživotně jmenován ředitelem.“

„Nemáte žádné oplatčáky s úřady?“

„Prosím?“ ředitel zdvihl tázavě obočí.

„Myslím nepřijemnosti,“ trval na svém Jean.

važou okolo krku. Hledal Kláru. Konečně ji spatřil zabranou do živého rozhovoru s dvěma mladými Rakušankami, které rychle odesly, jakmile se objevil na cestě mezi piniemi.

„Snad jsem je, proboha, nepostráší!“

„Polekaly se vás. Vyprávěly mi svůj — svůj příběh.“

„Zajímavý? Musíte mi ho povědět. Vyspala jste se alespoň trochu?“

„Já spala báječně. Mám podezření, že nám pan Boerstecher přidává do kávy uspávací prášek.“

„Nerekl bych,“ namítl Jean. „Spal jsem tvrdě, ale zdravým spánkem a cítím se dnes ráno báječně svěží.“ Po chvíli dodal:

„A snad i šťastný.“

Podívala se na něho s úsměvem, ale neodpověděla.

„Pojďte,“ řekl, „a vypravujte o těch malých Rakušankách. Budete mou Šeherezádou.“

„Ale my nemáme před sebou tisíc a jednu noc!“

„Snad...“

Nedala mu domluvit a přitiskla mu malou dlaň se stihlými prsty na ústa.

„Ty děti jsou dvojnásob!“ rozhorčil se Jean, „tak mladé a půvabné. Škoda že nežijí v Americe. Tam by je milovali jiní muži. Překřat pár týdnů...“

„To je vždycky tak,“ přerušila ho Klára melancholicky, „každý z nás je moudrý, pokud jde o druhého. Kdo

„Ani dost málo. Jsme tady zvyklí na podobné nenadálé zvraty. A mám z toho radost, pane Monnier. Jste mladý, velmi mladý.“

„Takže, nemáte-li nic proti tomu, paní Kirby Shawová a já odjedeme zítra ráno do Decmingu. Zbývá vyřídít jednu delikátní věc. Z těch tří set dolarů, které jsem vám zaplatil a které představují bezmála celé mé jmění — mohl bych dostat zpět menší částku pro první čas.“

„Jsme slušní, pane Monnier, nedáme si zaplatit za služby, které jsme neprokázali. Ráno vám pokladník vystaví účet za denní penzi a zbytek vám vrátí.“

„Díky! Jste vskutku ryfířský. Budu vám — do smrti vděčný, pane Boerstechere. Děkuji vám!“

★

Když osaměl, pan Boerstecher vytročil číslo a do telefonu řekl:

„Dnes večer plyn do stotřináctky. Kolem druhého ráno. Šetřte rajským, bude spát dobře. To je všechno.“

Potom se ve dveřích kanceláře objevila paní Kirby Shawová.

„Volaj jste mě, pane?“

„Tvůj světenec mi přišel říct, že odjíždí.“

„Ubohý chlapec. Byl tak romantický.“

„Všichni jsou romantici,“ odvětil pan Boerstecher.

„Je mi ho líto.“

„V práci si člověk nevybírá,“ odtušil přísně ředitel a červenou tužkou pečlivě podle malého kovového pravítka, škrtil v seznamu Monnierovo jméno.

PRE DOSPELÝCH O MLÁDEŽI

Máloktoľrá téma vyzvláda medzi dospelými také živé emócie, ako otázka chovania dnesnej mládeže. Zvlášť veľa sa hovorí najmä o sexuálnej neviazanosti či vôbec o uvoľnení mravnej disciplíny mladých ľudí. Odkiaľ sa berie takáto mienka? Nuž za prvé, vari z neznalosti skutočných mravov dnesnej mládeže, za druhé, asi z obrovskej zvedavosti, ako je to naozaj s týmto sexom v dobe — ako nikori hovoria — dnešnej „mravnej revolúcie“, a za trete, z nesprávnej interpretácie dnešného chovania mladých ľudí, ktoré predsa nemusi byť hneď hovnaním sexuálnym či erotickým. Sú však aj iné príčiny.

Predovšetkým treba konštatovať, že úmerne s rozvojom spoločenského, hospodárskeho a kultúrneho života, rozvojom vedy a techniky, menia sa aj ľudia, ich presvedčenia a názory na všetko, čo sa deje v obklopení nás svete. Podobnej zmeny, ako následok tohto vývoja, podliehajú aj mravy, chovanie ľudí v rôznych životných situáciách, ako aj vzťah k otázkach pohľavia atď. To čo dnes považujeme za celkom prirodzenú vec, v dobe našich babičiek, ba niekde dokonca aj pred niekoľkými rokmi by bolo veľmi nevhodné alebo priam neprípustné. Dnes napr. už nikoho neudivuje spoločné kúpanie dievčat a chlapcov, mužov a žien na kúpalisku, zatiaľ čo pred rokmi takéto javy, najmä na národných dedinách, by vyvolal verejné pohoršenie. Podobných príkladov by sa dalo uviesť oveľa viacej.

Z roka na rok sa zlepšujú naše existencioné podmienky, leda zlepšujú sa aj podmienky života, stravovanie, zdravotná ochrana atď dnesnej mládeže, čo má za následok skoršie dospievanie mladých ľudí. S tým súvisí aj otáзка veku, kedy dochádza k sexuálnej iniciácii, teda k prvým sexuálnym skúsenostiam. Na základe anketového výskumu nikori poľski bádatelia, napr. M. Kozakiewicz, tvrdia, že pred zavšením 16 rokov začína sexuálny život ok. 29% chlapcov a 1,50% dievčat, vo veku 16—18 rokov — ok. 270/0 chlapcov a 290/0 dievčat, vo veku 19—22 rokov — ok. 560/0 chlapcov a 570/0 dievčat, neskôr — 150/0 chlapcov a 12,50/0 dievčat. Samozrejme existujú v tomto zname rozdiely medzi mesom a vidiekom, kde spravidla k prvým stýkom dochádza neskôršie, avšak skôr, ako volakedy.

Sex prestal byť tabu. Pre väčšinu mladých ľudí je to dnes samozrejmosťou a berie sa to ako prirodzenú vec: Zdalo by sa teda, že slápnajúca všeobecná liberalizácia erotického chovania mládeže a jeho tolerancia — k čomu nepochybne prispela aj literatúra, film, umenie či masovokomunikačné prostriedky — uvoľnía vlnu rozpustilosti medzi mladými ľuďmi. Hovorí sa predsa, najmä pod vplyvom neoverených informácií typu „jedna druhej rekla“ z niektorých západných krajin, že sa rozšírila móda na sex, erotizmus, zbavený akýchkoľvek citov a zameraný iba na počet partnerov či partneriek a pod. Teda na „sex-sport“. A zatiaľ, čo treba zvlášť zdôrazniť, s našou dnešnou mládežou vôbec nie je tak zle. Ovšem, najmä sa vyznačujú zásady, keď žít, tak si užijť a bezstarostne sa oddávajú náruživostiam, cynicky zneužívajú dôveru a city partnerov, buď padajú za obeť rovnako cynických dobrodruhov. Avšak vzťahuje sa to iba na nepatrné percento mláďých ľudí a podľa nich nemožno posudzovať a odsudzovať celú mládež. Rozhodná väčšina má totiž k otázkam sexu celkom zdravý prístup, pozná city a vo vzťahu dvoch blízkych si ľudí dokáže nájsť a zachovať to, čo je naozaj krásne, hočí časy romantiky — na ktoré sa neraz odvolávajú dospeli — už dávno minuli.

Mimuli, to je fakt, ale asi nie neodvratne. Tohží odedávna sa napr. čoraz hlasnejšie začína hovoriť o móde alebo štýle „retro“, čo môžeme pozorovať trebárs na estrádach, kde sa začínajú spievať staré pesničky, v obliekaní, tancoch a pod. Táto tendencia zasahuje čoraz hlbšie aj do sfery chovania a vzťahov medzi mladými ľuďmi. Je to udržujúce, ale v konaní mladých sa objavuje čoraz viac romantiky, hočí snáď chápanej v neuplne klasickom význame toho slova. V intímnych vzťahoch sa hľadá vyššie hodnoty a ciele, a nie iba fyzické ukojenie. Zdá sa, že to nie je iba výsledok módy, ale skôr prirodzená túžba mladých po hlbších zážitkoch, bohatšom citovom živote.

Keď sme už pri móde treba ešte spomenúť, že napr. aj spôsob obliekania sa mládeže býva často dávany do súvisu s jej mravným poklesom, preekponovaným erotizmom, sexom. Ako príklad sa uvádza o.i. ešte stále populárnu módu „mini“. Samozrejme módu možno vysvetľovať rôzne, je to ostanie vec vkusu. Tak či onak móda v oblasti obliekania, ako aj účesov či kozmetických zákrovov atď to je niť iné, ako rôzne varianty uspokojovania tej istej potreby — potreby páčiť sa. Má teda aspoň toľko spoločného s estetikou ako s erotikou.

Zdá sa, že otázky chovania sa mládeže pokolenia malo by sa posudzovať všestrannejšie, prihliadajúc pritom k takým faktorom ako spoločensko-mravné premeny, ako aj vplyvy prostredia na mládež, ktorá je predsa na ne oveľa poddajnejšia ako dospeli. Vtedy obraz jej konania bude sa nám javiť v úplne inom svetle. Avšak predovšetkým treba mladým ľuďom pomáhať prejsť cez toto zložité, hočí tak krásne obdobie dospievania, keď sa stváňujú charaktery a postoje.

J.S.

FRANTIŠEK HALAS
 Jak peniz tise polozeny slepci
 jsi tu muj podzimne
 jak peniz tise polozeny slepci
 jse lady vy dny mé

Ty krásná větrnosti čistá
 a zase žádostiv se vračim v stará místa
 svou lásku povědět

Chudobě tvé a lidské bídě
 že navždy jsem jen s ní
 podzim ve své lesklivě
 jen na mne dolehní
 a vyplaf kovy listí svého
 mé ze dnu odraných
 a zbav mne všeho báživého
 lych jiné v sebe vdých

Jak peniz tise polozeny slepci
 jsi tu muj podzimne
 jak peniz tise polozeny slepci
 jse lady vy dny mé

PODZIM

FRANTIŠEK HALAS

Jak peniz tise polozeny slepci
 jsi tu muj podzimne
 jak peniz tise polozeny slepci
 jse lady vy dny mé

Ty krásná větrnosti čistá
 a zase žádostiv se vračim v stará místa
 svou lásku povědět

Chudobě tvé a lidské bídě
 že navždy jsem jen s ní
 podzim ve své lesklivě
 jen na mne dolehní
 a vyplaf kovy listí svého
 mé ze dnu odraných
 a zbav mne všeho báživého
 lych jiné v sebe vdých

Jak peniz tise polozeny slepci
 jsi tu muj podzimne
 jak peniz tise polozeny slepci
 jse lady vy dny mé

DEDINY

VLADIMÍR ROY

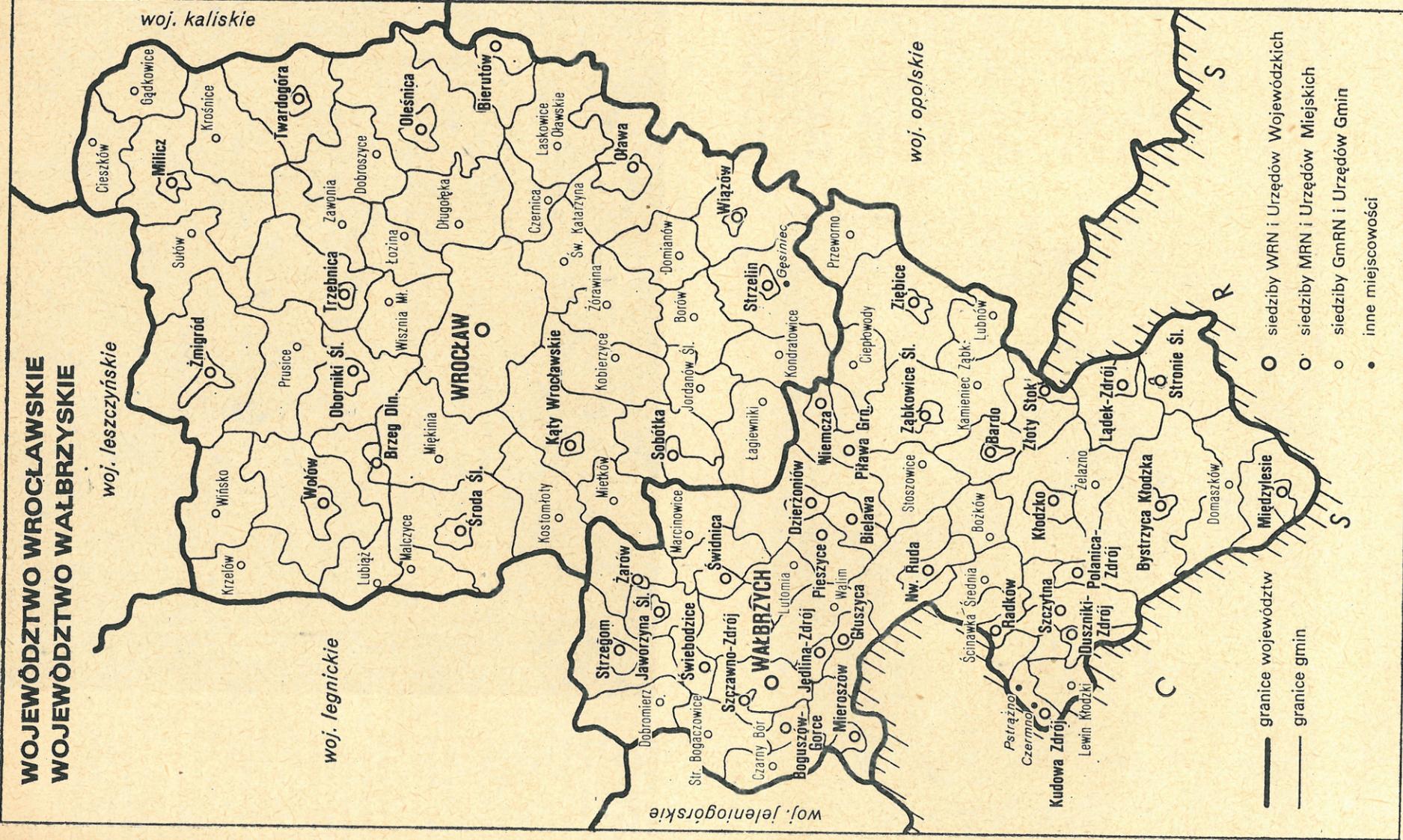
1
 Ja rád mám našej viesky zbožný ktud,
 ja rád jej prostý, dobrodušný ľud,
 rád večer, v ktorom hasne zápal zór,
 keď stromy zvedú tichý rozhovor,
 keď v šere zhučí zvona zvučný hlas,
 som dieťaťom, jak kedys, bol som — zas.
 Sa modlim rád s tým prostým ľudom, rád
 a chápem, chápem jeho hrudi smäd,
 cheem v jeho srdce vliat môj vrúci cit,
 z kalicha jeho dušu pít...

2
 V tých našich horách dedin leží pár,
 mne predchodia sfa nebies zvláštny dar,
 jak v nich by bola skrytá samota,
 z ktorej sa rodí neha, krásota...
 Tie dediny! V nich toľko mrúcich tíh,
 že v lete nimi zvučí spevný ľuh,
 v nich toľko bôľov, toľkých vzdychov hlas,
 že nim sa chveje travin suchý vlas,
 keď vetrík dýchne, odpočíva srp
 a drieme zopár ošarpaných vřb.
 Tie dediny! K nim vedú cesty zle,
 v nich preto azda toľko žiaľu tie?...

Slovník Života (14)

POLSKY	SLOVENSKY	ČESKY	podzial	detba	děba
czyjś	dačí	něčí	armata, dzialo	delo	dělo
coś	dačo, niečo	něco	ogień	delo- strefba	dělo- střelba
jakoś	daľako, dáko	nějak	artyleryjski	delostrelecké	dělostřelecké
jakiś	daľaký, dáky	nějaký, jakýsi	salvy	delostrelecké	dělostřelecké
niektóry	niektorý	některý	armatnie	dzien	děni
próznować	leňožiť	lenožiť	dzien	dzienne, denné,	děny, denné
próznak	leňoch	lenoch	dzienne, codziennie	každodenne	každodenné
darozjad	darozožrać	darozžrot	dziennik	dziennik	děnik
nadaremny,	daromny,	líný	dzinirawy	dzinirawy	děravý
próźny	márny	marnivý	sprochnialy	sprochnialy	butřavý
dziaľało	ďasno	dásen	zgroza,	zgroza,	des, strach
dziaćciel	ďateľ	ďatel	przetrazenie	przetrazenie	hróza
konieczna	ďakelina	ďakel	jedna	dziesiaćta	desa-
lłun	ďaw	ďaw	dziezia	dziezia	tina
wymiotować	ďawit	zvracet	cud, cudo, dzaw	cud, cudo, dzaw	dieza
niepowodzenie	neuspėch	neuspėch	teatr	teatr	divadlo
skrzytnia, paka	depa	hedna	teatr amatorski	teatr amatorski	ochotnické divadlo
parasol	ďaźdnik	deštnik	teatr	teatr	ochotnické divadlo
spadkobierca	ďedie	ďedie	teatr	teatr	bábkové divadlo
spadkobier-	ďedie-	ďedie-	teatr	teatr	divadlo
czyni	ka	ka	kunielkowy	kunielkowy	komorné divadlo
dziedziczny	ďedit	ďedit	teatr	teatr	komorné divadlo
ojco-	ďedo-	ďeda	kameralny	kameralny	divadlo
wizna	wizeń	vižeń	teatralny	teatralny	divadelný divák
wadliwy	chybny	chybny	widz	widz	divák
koc	ďeka	ďeka	dzialo	dzialo	dzialo
dzialenie,	ďelenie,	ďelenie,			dzialo

WOJEWÓDZTWO WROCŁAWSKIE WOJEWÓDZTWO WALBRZYSKIE

Na přání našich čtenářů ze Strzelína a z Kudowy uvěřejněme mapu dvou nových vojvodství — wrocławského a wałbrzyžského — v nichž také žijí naši krajané.

VE WROCŁAWSKÉM VOJVODSTVÍ SE NACHÁZĚJÍ MĚSTA: Bierutów, Brzeg Dolny, Kąty Wrocławskie, Milicz, Oborniki Śląskie, Olęsnica, Olawa, Sobótka, Strzelin, Środa Śląska, Trzebnica, Twardogóra, Wiazów, Wołów, Żmigród;

GMINY: Bierutów, Borów, Brzeg Dolny, Cieszków, Czernica, Długoleśka, Dobroszycki, Kąty Wrocławskie, Jordanów Śląski, Kontratowice, Kostomłoty, Krośnice, Krzelów, Laskowice Olawskie, Lubiąż, Łągowiewnik, Łozina, Malczyce, Mietków, Miękinia, Milicz, Oborniki Śląskie, Olęsnica, Olawa, Prusice, Sobótka, Strzelin, Sulów, Środa Śląska, Święta Katarzyna, Trzebnica, Twardogóra, Wiazów, Wińsko, Wisznia Mała, Wołów, Zawonia, Żmigród, Żorawina.

MĚSTO WROCŁAW MÁ ČTVRTI: Fabryczna, Krzyki, Psie Pole, Stare Miasto

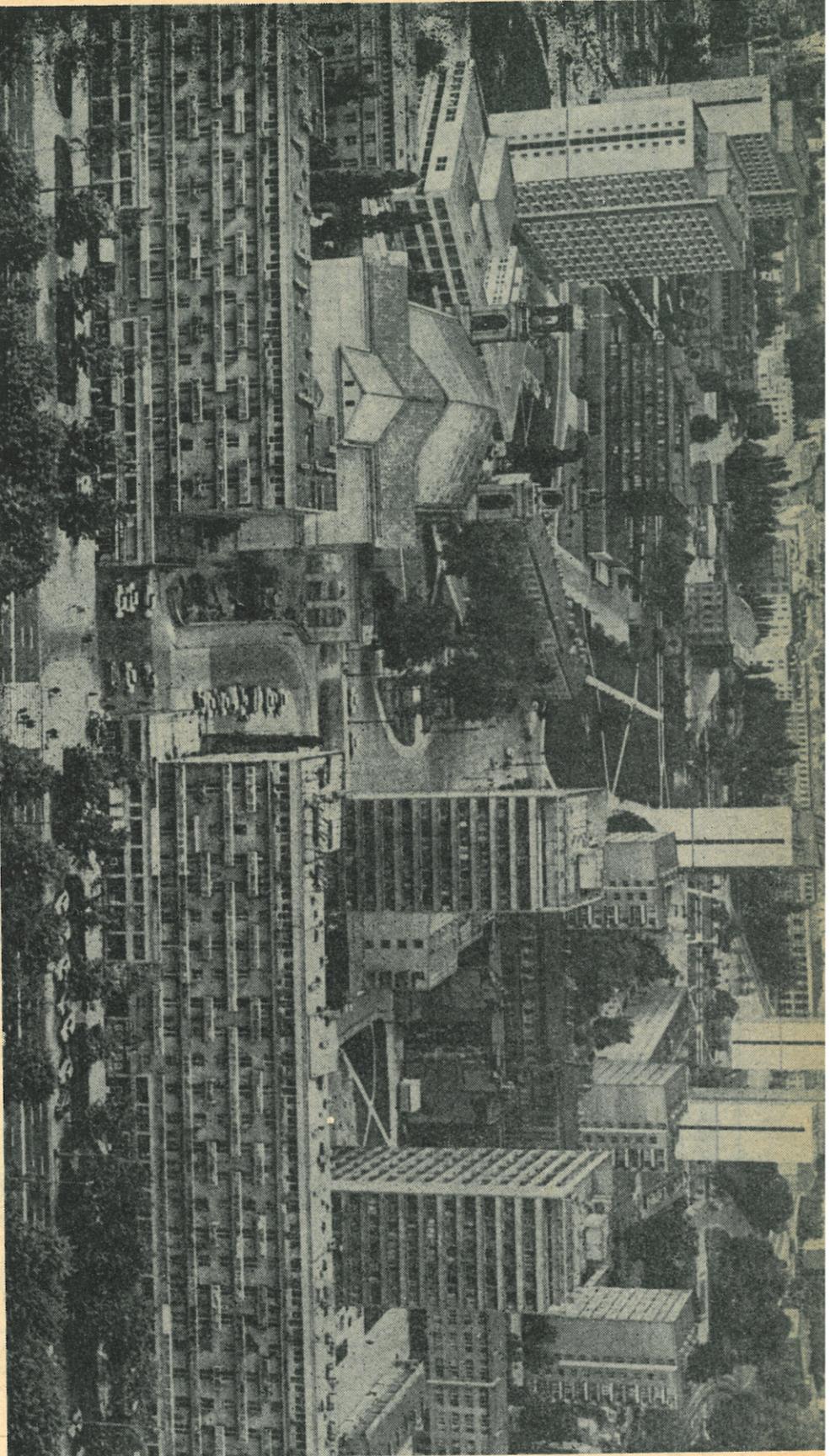
a Śródmieście a je admin. jednotkou vojvodského stupně.

VE WALBRZYŽSKÉM VOJVODSTVÍ JSOU NASLEDOUJÍCÍ MĚSTA: Walbrzych, Bardo, Bielawa, Boguszów-Gorce, Bystrzyca Kłodzka, Duszniki-Zdrój, Dzierżoniów, Głuszyca, Jaworzyna Śląska, Jedlina-Zdrój, Kłodzko, Kudowa-Zdrój, Łądek-Zdrój, Mieroszów, Międzylesie, Niemcza, Nowa Ruda, Pieszce, Piława Górna, Polanica-Zdrój, Radków, Stronie Śląskie, Strzegom, Szczawno-Zdrój, Szczytna, Świdnica, Świebodzice, Ząbkowice Śląskie, Ziębice, Złoty Stok a Żarów;

GMINY: Bardo, Bożków, Bystrzyca Kłodzka, Ciepiowody, Czarny Bór, Dobromierz, Domaszów, Dzierżoniów, Głuszyca, Jaworzyna Śląska, Kamieniec Ząbkowicki, Kłodzko, Łądek-Zdrój, Lewin Kłodzki, Lubnów, Lutomia, Marcinowice, Mieroszów, Międzylesie, Niemcza, Nowa Ruda, Przeworno, Radków, Stare Bogaczowice, Stoszowice, Stronie Śląskie, Strzegom, Szczytna, Ścinawka Średnia, Świdnica, Walim, Ząbkowice Śląskie, Ziębice, Złoty Stok, Żarów, Żelazno.

RÍJEN — OKTOBER

- 1.X.1525 Narodil se Tadeáš Hájek z Hájku, český hvězdář a lékař (zem. 1.9.1600).
- 1.X.1905 Založen Svaz polských učitelů.
- 1.X.1949 Vyhlášení ČLR.
- 2.—5.X.1939 Poslední bitva polsko-německé války v r. 1939, v níž se po litem boji vzdala operační skupina „Polésie“, již velel gen. F. Kleeberg.
- 2.X.1944 Kapitulace varšavského povstání.
- 3.X.1945 Vznikla Světová federace odborových svazů.
- 3.X.1895 Narodil se Sergej A. Jesenin, sovětský básník (zem. 28.12.1925).
- 3.X.1935 Fašistická Itálie zaútočila na Etiopii.
- 5.X.1910 Vyhlášení Portugalské republiky.
- 6.X.1975 Den Československé lidové armády.
- 7.X.1944 Dekret PKWN o ustanovení Občanské milice.
- 7.X.1949 Vyhlášení Německé demokratické republiky.
- 7.X.—28.X.1975 IX. klavírní soutěž F. Chopina (první r. 1927).
- 8.X.1910 Zemřela Maria Konopnická, polská básnířka a spisovatelka (nar. 23.5.1842).
- 9.X.1970 Prohlášení Kambodže za republiku.
- 10.X.1875 Zemřel Alexej K. Tolstoj, ruský spisovatel (nar. 6.9.1817).
- 10.X.1945 Vznikla Korejská strana práce.
- 12.—13.X.1943 Bitva u Lenina. První bitva oddílů lidového Polského vojska v 2. světové válce. Svátek LWP. Ze všech států protifašistické koalice se Polsko nejdéle účastnilo 2. světové války. V závěrečné fázi války bylo na čtvrtém místě, po SSSR, V. Británii a USA, počtem frontových divizí. Na všech frontách skoro 500 000 polských vojáků položilo své životy. 600 000 vojáků (400 000 lidového Vojska polského a 200 000 Polských ozbrojených sil) ukončilo vítězný boj v Berlíně, Wilhelmshaffenu, Mělníku a Bologni v květnu roku 1945.
- 12.X.1945 V Laosu byla ustavena Lidová vláda Pathet Laa, která vyhlásila nezávislost země.
- 14.X.1975 Den učitele.
- 14.X.1890 Narodil se Dwight David Eisenhower, velitel spojeneckých vojsk na západě vyložených v Normandii, prezident USA (zem. 28.3.1969).
- 14.X.1945 První sjezd Společnosti polsko-sovětského přátelství ve Varšavě.
- 15.X.1900 Zemřel Zdeněk Fibich, český skladatel (nar. 21.12.1850).
- 19.X.1745 Zemřel Jonathan Swift, anglický spisovatel, satirik (nar. 30.11.1667).
- 19.X.1975 Den spojářů.
- 20.X.1945 Vyšlo první číslo časop. „Chłopska Droga“.
- 21.X.1805 V námořní bitvě u Trafalgaru porazil anglický generál Nelson spojené francouzsko-španělské loďstvo.
- 21.X.1125 Zemřel Kosmas, první český kronikář (nar. asi r. 1045).
- 22.X.1835 Zemřel Josef Božek, český vynálezce parního stroje (nar. 28.2.1782).
- 22.X.1885 Zemřel Pavol Dobšinský, slovenský sběratel lidových písní a pověstí (nar. 16.3.1828).
- 22.X.1920 Zemřel John Reed, americký novinář, politický činitel, jeden ze zakladatelů Komunistické strany USA, autor známé knihy o Říjnové revoluci — Deset dnů, které otřáslý světem (nar. 22.10.1887).
- 22.—23.X.1973 I. celostátní konference PSDS — směrnice a úkoly rozvoje Polska v letech 1974—75.
- 24.X.1795 Třetí dělení Polska.
- 24.X.1945 Vstoupila v platnost Charta Spojených národů po ratifikaci pěti velmocemi — stálými členy Rady bezpečnosti (SSSR, USA, Velká Británie, Čína a Francie) a také dvaceti šesti dalšími státy, členy protifašistické koalice, které podepsaly Deklaraci SN dne 1. ledna 1942. Mezi zakladatelské státy OSN patří také Polsko jako člen protifašistické koalice od samého počátku a signatář uvedené Deklarace SN. Charta, jejíž formulace platí do dnešního dne, byla podepsána v San Francisku 26. června 1945. Stanoví, že všechny státy jsou si rovny, mají právo na sebeurčení, musí respektovat práva člověka bez rozdílu ras, pohlaví, jazyka a vyznání. V její úvodní části se zdůrazňuje, že hlavním cílem Organizace spojených národů je udržování a upevňování míru a bezpečnosti mezi národy, je uveden postup při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných, pokojném řešení mezinárodních sporů ve smyslu spravedlnosti a dle mezinárodního práva. Den Spojených národů.
- 25.X.1905 Ve Varšavě vypukla stávka solidarity s ruským proletariátem, která zachvátila celé Polské království.
- 26.X.1945 Vznik Světové demokratické federace žen.
- 28.X.1918 Vznik Československé republiky.
- 28.X.1940 Fašistická Itálie zaútočila na Řecko.
- 28.X.1968 Schválení zákona o československé federaci.
- 29.X.1815 Narodil se Ludovít Štúr, národní buditel, slovenský politik a spisovatel, iniciátor uzákonění spisovné slovenštiny (zem. 12.1.1856).
- 31.X.1945 Zemřel Wincenty Witos, činitel polského lidového hnutí (nar. 21.1.1874).

Hezký pohled na Świętokrzyskou ulici a státní železnicu Za železnou bránou z 30. poschodí Paláce kultury a vědy.

Snímek: M. Druszczyk

CHÉMIA DÍL

Začalo sa od sovietskej p a dodávok ropy — dnes ci stále väčšiu úlohu v našej Práctický neexistujú žiad ktoré by nezastihla veľká nohospodárstva a do našej

V tejto päťročnici ríchl myslu vyplýva z realiáci zdu PZRS, obsiahnuté v mizácie národného hospod ci chemicky priemysel v nevyhnutný dôvov r dy rasi o okolo 70%, zaháva pokojovani požiadavk v slavebnictva a vývoz Pre myslu bude zavodení h d rodkov svetovej úrovne .

Najväčším odvetím v c trochemia, ktoréj podiel na veľvta dosahuje ok. 150%, odvetviam patri výř, a u rodkov pre potreby p 1980 úroveň mnerálneho 250 kg NPK na 1 ha orne

Rýchle tempo, ktoré dlh vyzvali množstvo vybudova ritu v Gdansku. Tam kde bhináť iba pred tromi okm terém pre stavbu, začta Severný prístav pribe už prvej etape gđanskí rafin mlh kon ropy na be zín, oleje a iné sortimenty. D finerie bude spracovávaní

BYTY

Mezi největší zničení, která po sobě zanechala válka, patří náš bytový fond ve městech i na venkově. V první poválečné pětiletce bylo v důsledku renovace částečně zničených domů a nové výstavby odevzáváno ročně 120 tisíc bytů, v následujících dvou pětiletkách to byly 904 tisíce a v desíletí 1961—70 dalších 1696 tisíc bytů. Přes vynakládané úsilí byl stav neuspokojivý: v roce 1970 jsme byli zemi s regresí bytové výstavby.

V důsledku VI. sjezdu a V. plána ÚV PSDS byl poprvé bytový problém řešen dynamicky, perspektivně a komplexně. Do konce roku 1975 byl uložěn úkol postavit o čtvrtinu bytů více než v předcházející pětiletce, to znamená 1075 tisíc bytů. Současně byl vypracován perspektivní program řešení bytových potřeb. V letech 1971—1980 předpokládá výstavbu 2650 tisíc bytů. Na rozvoj průměrně stavebních materiálů byly určeny obrovské sumy peněz; zahájily provoz dosud neznámé u nás továrny na domy.

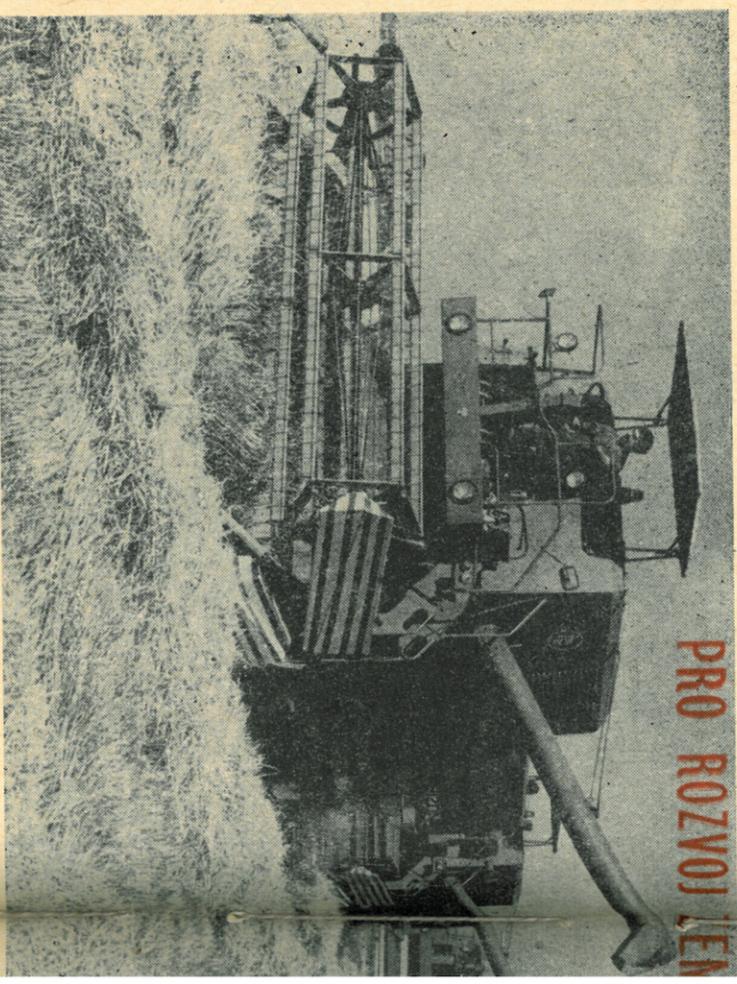
Důležitou realizací tohoto programu postavíme v běžné pětiletce o 50 tisíc bytů více než bylo naplánováno a o 183 tisíce více než kolik bylo postaveno v letech 1966—70. Jsou to přitom byty lépe vybavené, potřeby uživatelů a požadavkům rodného života. Průměrná obydlná plocha nových bytů byla rozšířena asi

o 8 procent a počet osob připadajících na jednu místnost klesl o 8,5 procenta. Současně byla provedena modernizace a opravy bytů ve více než 100 tisících státních domů. Výrazně se rozvinula soukromá bytová výstavba ve městech i na venkově.

Dosažené výsledky nejlepe potvrzují správnost přijaté bytové politiky a účinnost zvolených metod. Stojí také za zmínku, že na rozdíl od roku 1970 největší pětiletka vytvořila příznivé základy pro další intenzivní rozvoj výstavby v budoucích letech.

Směrnice na VIII. sjezd strany ještě zvyšují dynamiku vzniku bytové výstavby, standard bytů a zveřejňují jejich metráž 1525 tisíc bytů, které postavíme v příští pětiletce, to je výmluvná číselice, za níž vidíme obrovské hospodářsko ekonomické úsilí země. Současně dvaapůlkrát stoupnou náklady na komunální zařízení.

Chcěli bychom postavit ještě více než plánujeme — tekl na XVIII. plánu první tajemník ÚV PSDS Edvard Gierek — a uděláme to, jestliže v průběhu plnění nového plánu vzniknou pro to dodatečné možnosti. Potřebujeme totiž dva milióny bytů, abychom odstranili hlavní potřeby a zkrátili průměrný termín čekání na byt. Je to obrovská šance, již musíme využít a to lepší organizační práce, vyšší produktivitu, hospodárnějším využíváním stavebních materiálů. Soustavným pokračováním plánovaných úkolů.

„Bizon“, obilný kombajn polské konstrukce a výroby v akci. Investice, která se z nědě

TAJOMSTVÁ STRATENÝCH LODÍ

Zmiznuté lode a velké morské katastrofy od nepamätí zaznamenávali dejiny námorných plavby a aj naďalej k nim dochádza na všetkých moriach sveta. Znana je napríklad tragédia slávnej španielskej vojenskej flotily zvanej Neoporaziteľnou armádou, ktorá zmizla morský živel. V roku 1588 sa vydala pod velím kniežata Medinu Sidoniu, aby si podmanila Anglicko. Zo stoštriatich krásnych a viedajšie časy dobre vyzbrojených lodí, ktoré sa zúčastnili výpravy, do Španielska sa vrátilo iba päťdesiat, vo veľmi zlom stave a poškodených — ostatné sa potopili počas morských búrok na Atlantickom oceáne a na Severnom mori.

Esie nie tak dávno, v dobe plachetnic, keď neexistovali plavby z plavy, ktoré skracovali plavbu z jedného mora alebo oceánu na druhý, morské cesty viedli časťto pozdĺž pevnin alebo cez úžtiny, v ktorých skoro ustavične zúria orkány a búrky. Striedali sa s obdobiami hustej hmly, ktorá zahalovala more. K takýmto trasám patrili plavby okolo skalnatého mysu Horn v skupine ostrovov Ohňovej zeme (Chile), najjužnejšej časti antarktkej pevniny. Zahynulo tu na najväčšie množstvo lodí plavajúcich do austrálskych prístavov. Ziadan, ani ten najskusenejší kapitán nevedel, koľko dní alebo týždňov bude nútený bojovať s protiventrami osudu, kým obopláva mys Horn a dostane sa na Tichý oceán.

Fregata Susanne na jeseň 1909 ševäťdesiat dní úporne bojovala s morskými búrkami, kým oboplávala mys Horn, zatiaľ čo ten istý rok iná plachetnica Pommen za priaznivého počasia prekonala tú istú trasu za osem dní. V súčasnosti lode iba zriedkavo plávajú touto nebezpečnou cestou — majú kratšiu, cez Panamský prieplav, otvorenú v roku 1914. Ale aj tieto

lode niekedy sŕňa osud loďstredohodcov, ktorí sa navždy stratili pri myse Horn.

V roku 1938 svetovú verejnú mienku pohlo záhadné zmiznutie nemeckej cvičnej lode Admirála Karpfänger. Táto plachetnica vyrázila z Austrálie 8. februára a trasou okolo mysu Horn mala priplávať do Anglicka. Na jej palube sa nachádzala tridsaťtraja traja žiaci námornej školy.

Plavba začala pokojne a rádoťivo hľasenia, ktoré z plachetnice prichádzali na pevninu, nezbudzovali žiadne obavy. Avšak začiatkom marca loď hľasila, že bojuje so silnými morskými búrkami. Ďalšie depeše boli ešte viac znepokojujúce. Konečne vysielacka na lodi celkom zmizla. Admirál Karpfänger zmlkol bez stopy, loď už nikto viac nevidel. Po sedemdesiatom hľadani ju uznali za nezvestnú.

Iba po mnohých rokoch na piesčitej pláži ostrova Woolston, neďaleko pláží ostrova Woolston, zostatky záchraného člna, na ktorom sa s námahou podarilo prečítať nápis Admirál Karpfänger. Ci loď skutočne padla za obeť morských búrok, alebo

přičinou jej potopenia bolo niečo iné — to sa už nikto ne dozvedel.

Podnes nevyvyšiteľne sú tiež okolnosti smrti jedného z najväčších poškých moreplavcov, Adama Mieroslavského. Narodil sa v roku 1815 a svoju námorníku kariertu začal po novembrovom povstaní (1830—31), ktorého bol účastníkom. Ranený v boji úšiel zo zajatia a našiel sa na istú francúzsku plachetnicu. O desať rokov bol už samostatným „kapitánom ďalekých plavieb“. Zaoberal sa námorným obchodovaním, bol lovcom perál a veľryb. Preslávil sa najmä svojimi smelnými výpravami na Malajské stostroviu. Počas svojich početných plavieb na polceste medzi Južnou Afrikou a Austráliou našiel dvesto rokov zabudnuté ostrovy Saint Paul a Nový Amsterdam. Ostrov St. Paul, na ktorom sa zaslavil, dostal do vlasnitctva. Keď však v Európe vypukla jar národov (1848) predal ostrov, ako aj vlastnú loď. Za získané peniaze vybavil kaporskú revolúciu flotilu a po boku svojho brata Ludwika Mieroslavského bojoval zo začiatku na Sicílii a neskor v Nemecku. Zlomiený po-

rážkami vrátil sa na ostrov Reunion v západnej časti Indického oceánu, ktorý bol predtým japonským vlastníkom. A Mieroslavski plával neskôr na lodi, ktorú pomenoval Moje Poľsko. Príhodou v marci 1850, keď zachoval rybníky počas morského búrky. Poslednou lodou, ktorú velil slávny pošký moreplavca La Pitote. Spolu s ňou a jeho posádkou zmizol bez stopy máj roku 1851 voľakde na východ od ostrova Reunion.

V našich časoch k jednej najväčších katastrof došlo septembri 1954 na vodách Japonského východu. Za obeť stratilo veľa tajfúnu, ktorý viedy zmlkol na japonskom pobreží, padlo rybníckych lodí a člnov. Tri pol tisíce lodí bolo poškodených zahynuli tisíce ľudí.

Katastrofy z rôznych epizód zobrazujú odveký boj človeka s nepokojným morským živilom. Lode plávajúce po moriach a oceánoch už nie sú v dané iba napospas morským živlom. Chráni ich najnovšie technika, predpovede počasí ako aj dobré organizovanie obrany a služby. Oslahne ich

sovietskej pomoci, dokumentácii, licencii
ny — dnu chemický priemysel odohráva
úlohu v našom národnom hospodárstve.
xistuje ľahá oblasť nášho života, do
siahla tá chemia, do priemyslu, poľ-
a a do sích domov.

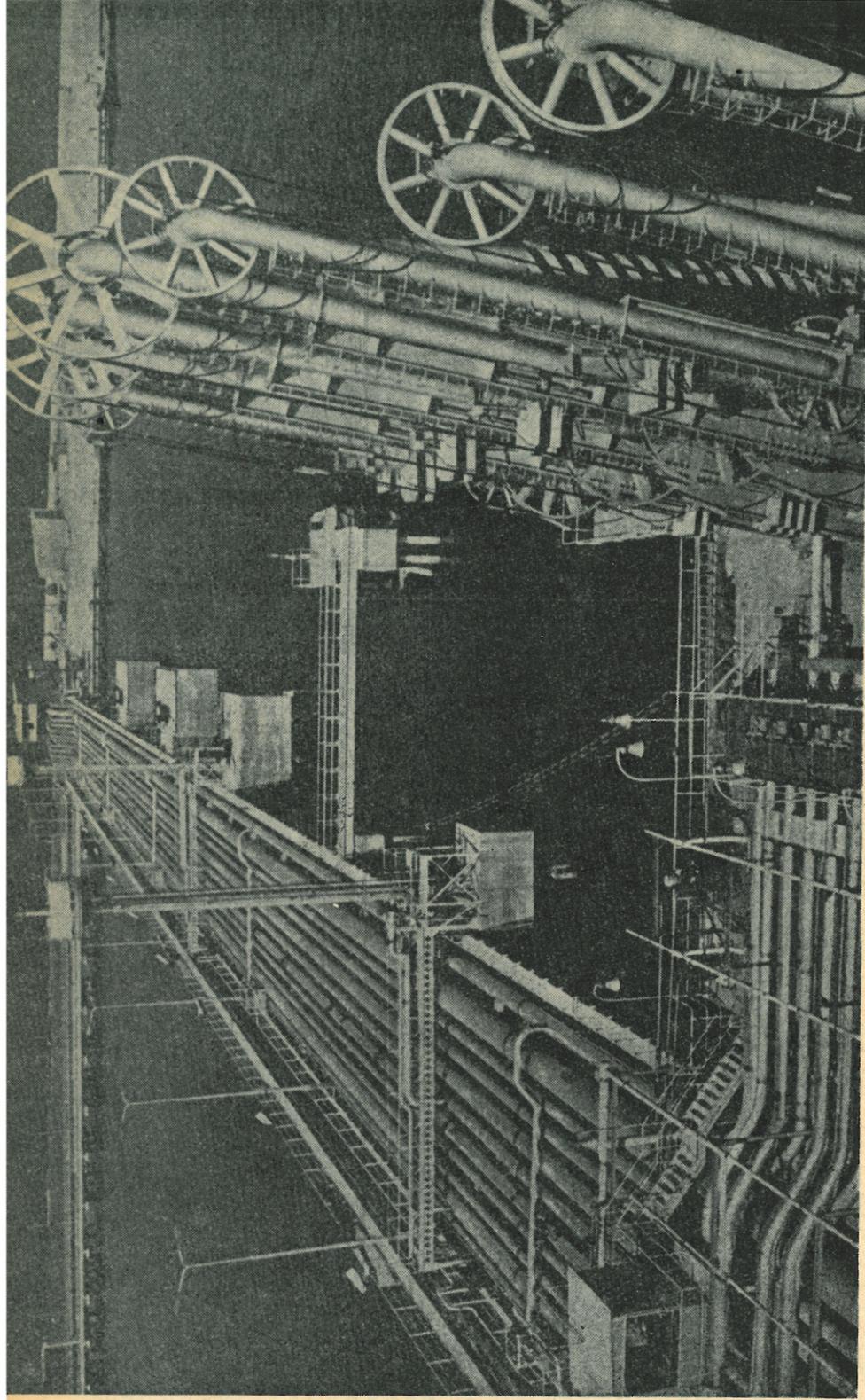
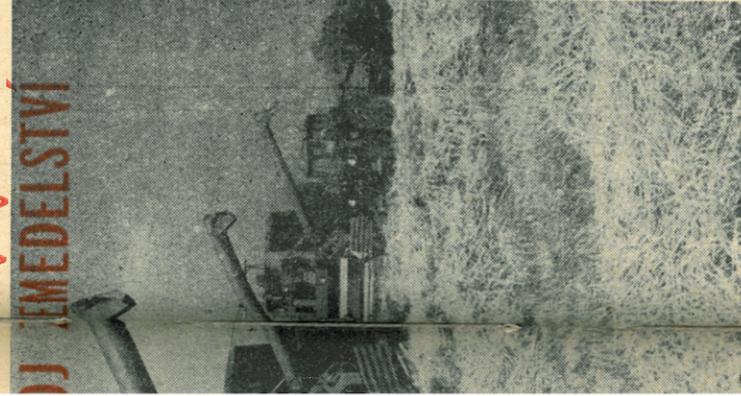
očníci mále tempo rozvoja tohto prie-
z realite programovej línie VI. zja-
siahnuti v dynamickom programe che-
ného hospodárstva. V budúcej päťročni-
riemysle v opretí o domáce suroviny a
lovoz r w a iných surovín dosiahne
90% zohľadňuje stále väčšiu úlohu v us-
zadávaní vnútorného trhu, priemyslu,
vývozu pre domáci trh a potreby prie-
avedením do výroby veľa nových vý-
ej úrovni.

dvetvín chemickom priemysle je pe-
rej podiel na celkovej výrobe tohto od-
je ok. 10%. K rýchle sa rozvíjajúcim
ri výroby umelých hnojív a iných vý-
potreby poľnohospodárstva. V roku
minerálne hnojenia by mala prekročiť
a 1 ha meľ pôdy.

o, ktorú diktuje rozvoj veľkej chémie,
if vybudovať Severný prístav a rafiné-
l. Tam kde je dnes tento veľký kom-
tromi kmi začali práce na osusovaní
avbu. Ľadkom druhého polroka tr. a
v príjia už prvé veľké tankové lode a
y pošli ropovodom do rafinérie. V
danská rafinéria bude spracovávať 3
na bežím, hnacie oleje, vykurovacie
rtimení. Druhou etapou výstavby ra-
pracovávame 6 mln ton ročne.

ú se zmedelstvi stokrát vyplatila.

Snímek: CAF-Hawalej

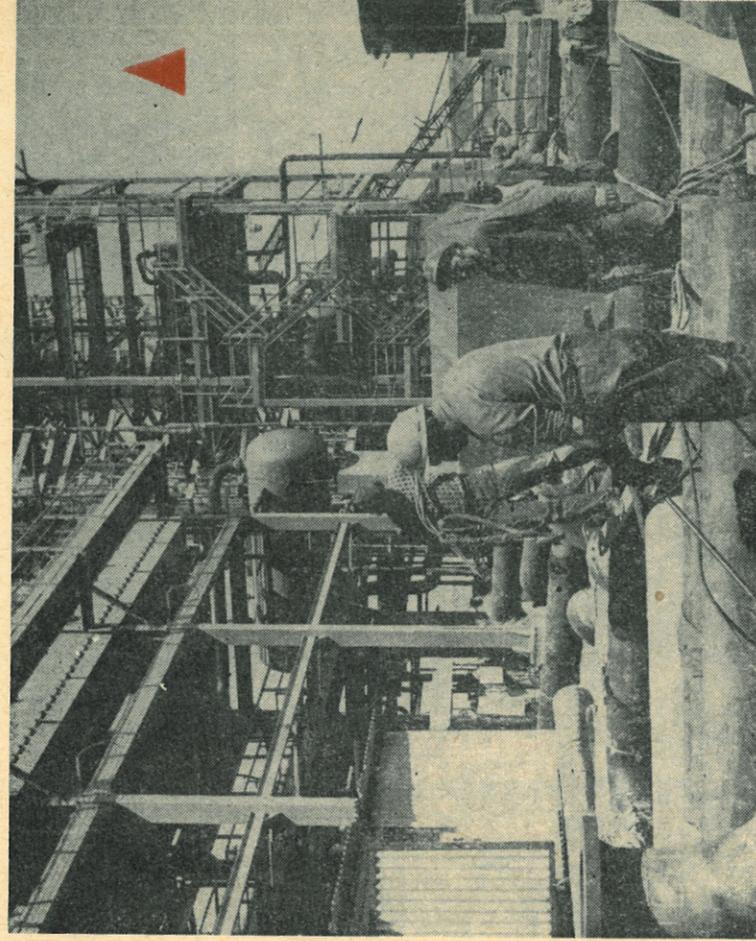

Pre laika je to iba spleť rúr, potrubí a iných zariadení — pre odborníkov je to srdce rafinérie, poslednej novinky svetovej techniky. Snímky: Kanicki a CAF — Ukolejewski

Vzrastajúci životní standard obyvateľstva prináša
zmeny jednak obecného životného modelu, jednak sor-
timentní a jakostní spotřeby potravinárskeho zboží. V
bežné päťletce bylo na trhu přes 79 proc. více zboží
ve srovnání s 41 proc. předpokládanými v usneseních
VI. sjezdu. Dnes výrobky zemědělské a potravinář-
ského průmyslu tvoří 45 proc. celkové hodnoty zboží
dodávaného na trh, a přes 50 proc. hodnoty dodáva-
ného spotřebního zboží. Spotřeba masa a masných
výrobků překročila dvojnásobně plánované ukazatele
a vzrostla o 17 kg, tedy v dosud nevídaném tempu.

Uspokojování takového rychlého vzrůstu spotřeby
masa a dalšího spotřebního zboží je možné pouze
díků obrovskému zvýšení nákladů na rozvoj zemědě-
ství, potravinářského průmyslu a dalších průmyslů,
pracujících pro potřeby zemědělství v nynější pětilet-
ce. Aby byl dosažen nutný vzrůst produktivity v ze-
mědělství a hlavně v živočišné výrobě, byly zavedeny
současné změny v sortimentní struktuře zemědělských
plodin; neustále vzrůstá výroba obilovin a krmiv.

V následující päťletce bude nadále klíčovým pro-
blémom uspokojování spotřeby obyvateľstva. Preto
smernice na VII. sjezd PSDS predložili zemědělství
a průmyslu nové úkoly, které jsou z hlediska spole-
čenských a hospodářských potřeb velmi důležité. Cel-
ková výroba by měla stoupnout o 15 — 16 proc., z to-
ho živočišná výroba o 16 — 18 proc. Je jasné, že
vzrůst zemědělské výroby je stále více závislý na
výrobních prostředcích, jež zemědělství dostává, jak
stroje a zařízení pro mechanizaci zemědělství, traktó-
ry, sušárny na zelená krmiva a další zemědělská
zařízení. Jejich výroba bude v příštích letech značně
rozšířena.

Reu-
ckého
jeho
slaw-
ktorú
triel
chra-
rskej
stóre
avec-
chet-
a jej
py v
vý-
ej z
v
Dale-
raš-
zúril
o 376
Tri a
ných,
poch
ka s
vel-
mo-
ne-
ským
ovšia
šia,
zá-
teraz

ny, veterné morské smršte a ni-
čivé vlny vyvolané neraz veľmi
silným zemetrasením, môžu
zahnať na skaly aj tie najväčšie
lode.

S búrlivými dejinami more-
plavby sa spájajú mnohé povesti
a legendy, ktoré niekedy sú vý-
razom ľudskej fantázie, ale ino-
kedy ich potvrdzujú názitlé do-
kumenty z námorných archívov,
medzi ktorými sú aj povesti o
ktoré rozprávkových pokladoch
pohitných morskými hlbínami,
na ktoré väčšie strážia svoje ta-
jomstvá. Tak napr. odhaduje sa,
že až 20 percent všetkého zlata
a striebra vyťažného na zemi
sa nachádza na morskom dne vo
vrakoch lodí ponorených v ba-
ných chaluhami. Doteraz vy-
zdvihli iba ok. 5% potopených
pokladov, ostatné sú naďalej v
morských hlbínach. Na rímskych
galejach a obchodných lodiach,
na ktorých k veslám boli pri-
kovaní otroci, na španielskych
galeónoch naložených zlatom a
striebrom rabovaných počas do-
byvateľských výprav Pizarra,
Cortéza a ich následníkov v
šiatoch Inkov a Májov, pod pa-
ľubami anglických, portugals-
ských, holandských a francúz-

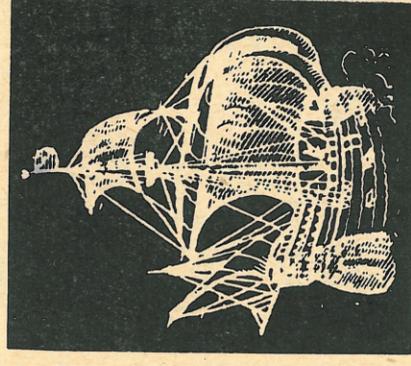
ských plachetnic alebo ukrytých
na luxusných parníkoch veľ-
kých lodných spoločností, ktoré
prevážali indické zlato alebo
diamanty z Konga.

Nespočetným prúdom plávali
v 16. a 17. storočí španielske lo-
de zo Strednej Ameriky so zla-
tým a strieborným nákladom.
Mnohé z nich nedošli do Spa-
nielska, potopili sa už na Karib-
skom mori. Ale jeden z naj-
väčších pokladov pohltilo more
pri španielskom pobreží. Stalo
keď na španielsku flotilu 19 vo-
jenských a obchodných lodí
zautočili anglické a holandské
lode. Sedemnať španielskych
lodí naložených zlatom ostalo
navždy na morskom dne, okolo
20 metrov pod hladinou mora.

Istú januárovú noc roku 1790,
niekoľko metrov od ústia
Seiny do prielivu La Manche,
sa potopila najrýchlejšia fran-
cúzska plachetnica Têlçmaque.
V jej vnútri bolo tajne ukry-
tých dvanať sudov naplnených
až po okraj diamantami, rubín-
mi, smaragdmi a 800 miliónmi
frankov v zlate. Bol to poklad
francúzskeho kráľa Ludovíta
XVI., kniežat, kňazov a šľacht-
tíckych rodov, ak aj štátna po-

morskej hlbiny, naposledy v ro-
ku 1939. Vždy neúspešne. Našli
iba zlabú kráľovskú pečat s vy-
rytým písmenom „L“. Nič viac.
Predpokladá sa, že účinkom ča-
su a silných morských prúdov
sa plachetnica a sudy rozpadli
a miliónový poklad bol rozme-
tený po nánose morského dna.
Avšak rybári z francúzskych po-
breží pevne veria, že potopená
plachetnica nikdy nevráti pokla-
dy s perlovým náhrdelníkom
Márie Antoinetty.

ADAM ADAMEC

Kladnica. Tento poklad chceli
prepariť do Anglicka po vy-
buchnutí francúzskej revolúcie v
roku 1789 verní stúpenec kráľa,
aby nepadol do rúk jakobínov.
Osud rozhodol inakšie. Têlçma-
que sa po dramatickom úteku
pred francúzskymi vojenskými
fregátami potopil počas prudkej
morskej búrky.

V jednom zo sudov sa nachá-
dzal slávny perlový náhrdelník
francúzskej kráľovnej Márie
Antoinetty, o ktorom sa hovo-
rilo, že nad ním visí akási klat-
ba. Vraj každý, kto sa ho dot-
kol, neumierať pokojnou, prirod-
zenou smrťou. Kľatba asi pô-
sobila ďalej, lebo zahynula nie-
koľko dní neskôr lode, ale o nie-
činou hlavy všetkých, ktorí boli
spojení s vyvázaním hodností,
najvyšších cirkevných hodností,
rov, dvoranov a tých, ktorí sudy
bali a pečatili. Zahynula aj
Mária Antoinetta, ktorá sa za
jakobinskej diktatúry dostala
pred Revolučný tribunál, bola
odsúdená na smrť a sfatá 21.
januára 1793. O niekoľko mesia-
cov neskôr bol sfatý aj je man-
žel — Ludovít XVI.

Mnohokrát sa pokúšali vyzdvi-
hnúť poklad zo 150 metrovej

V posledný augustový deň, v rámci osláv 31. výročia SNP v Martine, významnom stredisku slovenského kultúrneho života, bola otvorená nová budova Matice slovenskej — slovenskej národnej knižnice.

Architektonicky moderne riešená trinášposchodová novostavba je vkomponovaná do areálu dominujúcej nad mestom Hostihory a svojimi miestením nadväzuje k martinskému kultúrnemu priestoru Slovenského národného múzea, Národného cintorína, jahodníckeho skanzenu a známej mnohým našim krajanom budovy Lekárskej fakulty. Slávnostného otvorenia sa zúčastnili najvyšší predstavitelia strany a vlády SSR s prvým tajomníkom ÚV KSS Jozefom Lenártom a predsedom vlády SSR Petrom Čolotkom. Hosti privítal predseda MS Vladimír Mlnáček a príležitostný prejav predniesol člen predsedníctva

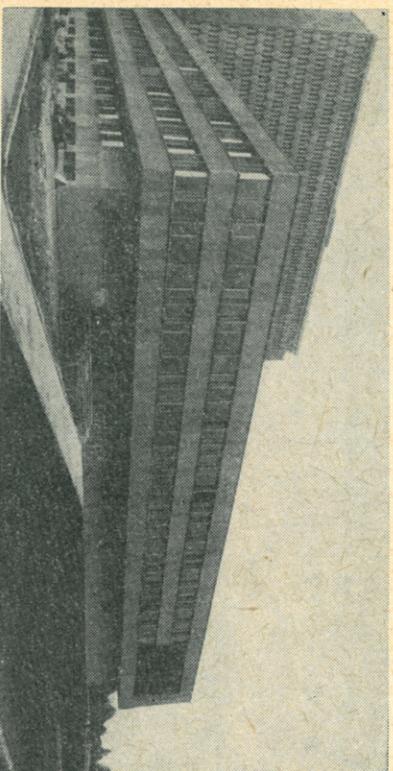
ÚV KSS a minister kultúry SSR Miroslav Válek, ktorý o.i. zdôraznil, že dnešná Matice slovenská je živou a organickou súčasťou slovenskej socialistickej kultúry. Potreby našej socialistickej kultúry sú nakoľko aktuálne a zložité, pokračoval M. Válek, — že Matice môže celkom nepochybne prispieť k ich riešeniu dlhodobé a cieľavedomé v duchu svojich najlepších tradícií.

V priestoroch novej budovy bude uloženy tri a pol miliónový rukopisný fond, budú matičné a vedecké pracoviská, študovne a čítárne nahávané štúdiá, filmové stre-diská, spoločenské a klubové miestnosti pre rozvoj kultúrneho života.

V knižných zbierkach sa nachádzajú knihy, časopisy, hudobniny, mapy, drobné tlačé, plagáty, pohľadnice, siepecké tlačé, gramoflány, firemná literatúra, pakenty a normy — povedal správcva

Nová budova Matice slovenskej

Foto: A. Chalupec

MS Š. Krivus v rozhovore so šéfredaktorom Matičného útania S. Haviarom. „Národná knižnica vlastní 560 inkunábuní, ďalej základné diela slovenskej literatúry a vedy všetkých čias. Medzi významné fondy patria i tlačene dokumeny robotníckeho hnutia, ilegálne povstalecké tlačé, ale i vzácné pamiatky, slovenské aj inoreťové, české, ruské, maďarské, poľské a nemecké. Rovnako bohaté sú i rukopisné zbierky. Takto fond Matice slovenskej dokončuje obrovské duchovné bohatstvo nášho národa od najstarších čias až po dnešok.“

„V historikom poradí je to tretia, budova, — písal na stránkach Matičného útania riaditeľ Literárneho ústavu SAV, podpredseda MS Karol Rosenbaum. Tá prvá ešte nebola dokončená a úplne odovzdaná účelu, už ju zabali peštianske ura-dy aj so zbierkami. Tú druhú r. 1926 pomahal poslaťv československý štát a mala potvrdiť jeho starostlivosť o slovenský národ. Tá tretia je dielom socializmu. Tri slavy, tri etapy Matice slovenskej, v troch dejinách obdobiach, tri situácie v dejinách slovenského národa (...)

„Dnes sa pozerala na dlhú púť, ktorou prešla Matice slovenská, s úctou k všetkému pozitívnemu, čo vykonala. Bola to neraz strašiplná púť, po ktorej išli naši česní buditeľia v minulom storočí, pokrokoví štápení skutočne národnej mysliteľky po jej oživotvorení a socialistickí vlastenci našej epochy. Matice slovenskej roku 1975 je žilným dokumentom spojenia s pokrokovými tradíciami v

minulosťi, je aktívnu silou socialistickej kultúry. Vy-rástla s potrebou ľudu. Tento charakter ju posiloval i chránil pred nástřahami. Pre toto všetko žije i dnes, opretá nielen o sympatie nášho socialistického národa, ale zabezpečená socialistickým spoločenským zriadením a kultúrnou politikou Komunistickej strany Československa.“

30 ROKOV

Československý svet, časopis Československého ústavu zahraničného, vydávaný v Prahe pre krajanov v zahraničí, oslavuje tento rok jubileum 30. výročia svojho vzniku.

Je to určite významné výročie pre redakciu, ale aj pre čitateľov, tých najstarších, ako aj najmladších všade tam, kde prichádza tento zaujímavý časopis každý druhý týždeň.

Československý svet, s ktorým spája nás Život ozajstná priateľská spolupráca a ktorú si získal obľubu medzi našimi krajanmi, jeho vernými čitateľmi už od mnohých rokov, plní dôležité poslanie spojiť medzi Čechmi a Slovákmi roztrúsenými v širokou ďalekou svetle s ich starou vlasťou. Prispieva k prehlbovaniu ich národného po-

vedomia a vzťahov k socialistickému Československu. Časopis predstavuje krajan českých a slovenských zemi, rychly, všestramy rozvoj celej krajiny a život jej obyvateľstva, je hlboko ideovo angažovaný.

Po celú odbohu vychádza-nia Československého sveta pozorujeme neustálu snahu o zdokonaľovanie jeho obsahovej stránky a grafickej úpravy. Zvlášť úspešné posledné roky, keď sa premenil na zaujímavý magazín s peknou farebnou obálkou. V každom čísle sa teda nachádza bohatý servis najdôležitejších udalostí v CSSR, široko je reprezentovaná spoločensko-politická, hospodárska a kultúrna tematika, ako aj otázky spolupráce CSSR s inými krajinami. Zvlášť bohatá je termdojej tvorby, vlastitvedy a turistiky. Vážnym prínosom sú zaujímavé fotoreportáže a rozhovory s tvorcami kultúry a umenia, s vynikajúcimi športovcami a inými významnými osobnosťami v Československu. Nachádzajú sa v ňom správy zo života krajanov, ich bohatá korešpondencia a knižka českého a slovenského jazyka. Nezabúda sa ani na zaujímavosť a humor. Časopis má niekoľkostránkovú anglickú a francúzsku prílohu. Je svedectvom dobrej novinarskej práce, dobrého plnenia zodpovednej úlohy vedenia redakcie a celého redakčného kolektívu.

Pri príležitosti tridsaťročia zasluhujúcej práce Vašej redakcie želáme Vám, drahí študentovia z Československého sveta, mnoho pracovných úspechov, dobrého zdravia a osobného šťastia.

čitateľia redakcia

čicypaper

CIERNA HORA (1)

Do volebnej kampane prebiehajúcej v spisšskom obvode KSCaS sa zapojila aj miestna skupina v Ciernej Hore č. 1, kde výbor MS zvolal za týmto účelom členskú schôdzu. Pri tejto príležitosti, popri voľbe delegátov na obvodnú schôdzu, sa zároveň konali voľby nového výboru miestnej skupiny.

Schôdzu zahájil predseda MS kr. Sebastian Milan a podal správu o činnosti v uplynulom období, ktorá sa stala východiskovým bodom pre diskusiu. Veľa pozornosti venovali diskutéri najmä kultúrnej práci. O.i. kr. Andrej Modla hovoril o nutnosti častejšieho a systematického premietania slovenských i českých filmov v miestnych skupinách, a to tak celovečerných ako aj populárnovedeckých, dokumentárnych či krátkych. Diskutovalo sa aj o hospodárskych otázkach, ako napr. o oprave cesty z Cienej Hory do Tribša.

NOVOZVOLEENÝ VÝBOR MS

Sebastian Milan — predseda
Ludvik Gogola — podpredseda
František Mlynárčik — tajomník

CIERNA HORA (2)

Miestna skupina KSCaS v Ciernej Hore č. 2 (od Jurto-va) patri síce k najmladším, ale zároveň k najaktívnejším skupinám našej Spoločnosti. Hoci vznikla sotva pred rokom, má už za sebou pekné úspechy, najmä na organizačnom úseku. Veľký záujem o krajanstvu činnosť prejavujú všetci členovia MS. Odzrkadlilo sa to aj v hojnej účasti na poslednej schôdzi, usporiadanej v rámci predvolebnej kampane OV KSCaS na Spiši dňa 7. júna t.r.

O činnosti v uplynulom období podal správu v mene výboru MS kr. Jozef Václav, ktorý zároveň predložil návrh plánu práce na druhý polrok 1975. Krajanovia schválili plán práce doplnený návrhmi počas diskusie, a delegátov.

Po v obľah nasledovala diskusia, ktorá bola veľmi živá a konštruktívna. Veľa pozornosti venovali krajanovia otázkam mládeže a priňavratenia po niekoľkoročnej prestávke vyučovania slovenčiny

na miestnej základnej škole. (V minulom čísle Života sme už písali v správe zo zasadania predsedníctva ÚV KSCaS na str. 3., že na slovenčinnu sa zapísalo ok. 30 žiakov, čo je veľkým úspechom tantošej miestnej skupiny). Mnohí krajanovia sa zaoberali otázkou práce MS a klubovne. Tak, napr. krajanovia J. Gogola a J. Václav vyjadrili radosť zo vzniku miestnej skupiny, ako aj klubovne, že je už čias-todne vybavená, že gmina v Bukovine prispela finančne na nákup materiálu na tlačku, ktorú krajanovia vykonali svojponočne. Zároveň však zdôrazňovali, že klubovňa len vtedy bude dobre plniť svoje poslanie kultúrneho a organizačného strediska, keď bude dobre vybavená. Musí mať teda — ako zdôrazňovali — bohatší výber slovenskej tlačé, kniž a rôznych hier, dostatočný počet stolov a stoličiek, dobrý televízor, atď. Ide o to, aby tak starší ako aj mladí krajanovia mohli v nej nájsť niečo zaujímavé pre seba. Krajanovia z Cienej Hory zdôrazňovali zároveň osobný podiel kr. F. Kurnáta na doterajších kladných praco-ných výsledkoch miestnej skupiny.

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU
Sebastian Mlynárčik
Jozef Václav

NOVÁ BELA

Dňa 8. júna 1975 sa konala schôdza miestnej skupiny KSCaS v Novej Belej, na ktorú okrem mnohých členov tejto MS prišiel predseda obvodného výboru našej Spoločnosti na Spiši kr. František Kurnát. Schôdzu zahájil predseda MS kr. Ján Gronka, ktorý privítal zhromaždených, navrhhol program schôdze a prečítal správu o činnosti MS.

Nasledovala diskusia, v ktorej o.i. kr. Andrej Skupin navrhhol, aby usporiadal zájazd do CSSR, ako aj zaoberal sa otázkami spolupráce medzi miestnou skupinou a školou so slovenským vyučovacím jazykom. Krajan Fr. Chalupka sa vo svojom diskusnom príspevku zaoberal prácou klubovne a nutnosťou skáľeho dopĺňovania jej vybavenia i premietania filmov, ktoré by malo byť praviadelné.

Predseda spisšského obvodu kr. F. Kurnát vysvetlil zhromaždeným niektoré otázky týkajúce sa vyučovania slovenčiny i siborov a dychovky.

Za nového vedúceho klubovne miestnej skupiny v Novej Belej zvolili na tejto schôdži kr. Františka Bednárčika. Nasledovali voľby delegátov.

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU
Ján Gronka
Ján Frankovič
František Kurnát
František Bednárčik
Andrej Skupin
Jozef Bryja
Šimon Bednárčik
František Chalupka
František Majejčák
Michal Krištofek.

KREMPACHY

V Krempachoch sa konala členská schôdza MS KSCaS zvolená v súvislosti s voľbou delegátov na obvodnú schôdzu našej Spoločnosti na Spiši. Zahájil ju predseda miestnej skupiny kr. Ján Petrášek, ktorý privítal predsedu OV KSCaS kr. Františka Kurnáta, ako aj všetkých zhromaždených a podal správu o činnosti za uplynulé obdobie.

Nasledovala diskusia venovaná kultúrnej práci a organizačným záležitostiam. Mno-

hí krajanovia, ako V. Surma, J. Petrášek, J. Galinák a iní hovorili o Krempachskom síbore písní a tanco, jeho potrebach, ale aj o nutnosti aktivizácie jeho činnosti a účasti na všetkých podujatiach našej Spoločnosti, nie ako doposiaľ. Ďalší diskutéri, o.i. J. Petrášek a J. Kapotka venovali svoje príspevky otázkou nutnosti definívneho vybavenia miestnosti pre potreby miestnej skupiny KSCaS v novopostavenej kultúrnom dome v Krempachoch. Veľa pozornosti venovali krajanovia aj otáčke pomoci v ďalšom vedení sládkového kurzu pre mládež, ako aj vyučovaniu slovenčiny na základnej škole. Zároveň podali návrh, aby obvodná schôdza sa konala v novom kultúrnom dome v Krempachoch.

Členovia miestnej skupiny KSCaS v Krempachoch schválili zároveň plán práce na druhý polrok, ktorý okrem návrhov obsiahnutých v diskusii zahrňuje aj otázky spolupráce a výmeny so síbormi zo Slovenska, ako aj inštruktorskej pomoci krem-pachským ochotníkom — divadelnému krúžku a súboru písní a tanco.

Za delegátov na obvodnú schôdzu boli zvolení: Jozef Petrášek, Ján Petrášek, Valent Krištofek, Ján Luskás, František Kováčik, Valent Brizek, Jozef Petrášek, František Luskás, Ján Galinák, Jakub Kačmarčík, Ján Petrášek, František Pačiga a Jozef Kapotka.

FRIDMAN

Členovia MS KSCaS vo Fridmane sa stretli 15. júna na spoločnom zasadani, aby

zvolili delegátov na obvodnú schôdzu našej Spoločnosti na Spiši. Na schôdzi sa zúčastnili tajomník OV KSCaS kr. J. Bryja a 52 krajanov, členov MS.

Po správe predsedu miestnej skupiny kr. Karola Preliča o činnosti výboru v uplynulom období, sa konali voľby delegátov, za ktorých boli zvolení: Ján Brizek, Ján Galik a Emil Kuternia.

Veľa pozornosti počas diskusií venovali krajanovia z Fridmana otázkam práce miestnej skupiny a najmä klubovni MS. Svoju klubovňu chce Fridmancania zaradiť na spôsob spišskej izby. Našli už vhodnú miestnosť, ktorá sa nachádza v strede obce, čo by zaručovalo vysokú návštevnosť v klubovni. Treba však, aby ÚV KSCaS im poskytol finančné prostriedky na opravu tejto miestnosti a jej patričné vybavenie. Nutnosť je zároveň finančná pomoc — ako mnohí zdôrazňovali — na vedenie hudobného kurzu vo Fridmane. Mnohí krajanovia sa popri organizovaných záležitostiach a kultúrnej činnosti zaoberali otázkou dvojjazyčných tabulí na obchodoch zdôrazňujúc, že je už nacaše, aby OV pripadne ÚV našej Spoločnosti definitívne vyriešil túto dôležitú vec, ktorá sa ťahne už celé roky.

REPIŠKA

Okolo 80 členov miestnej skupiny KSCaS v Repiskách sa zislo 22. júna t.r. na volebnej schôdzi, aby zvolili delegátov na valnú schôdzu Obvodného výboru Spoločnosti na Spiši. Schôdzu viedol predseda MS kr. Ján Repiščák, ktorý privítal prítomných a tajomníka spišského OV a podal správu o činnosti výboru MS v uplynulom období.

Počas diskusie, ktorá sa rozprúdila po voľbách, veľa pozornosti venovali krajanovia otázkam práce miestnej klubovne, ktorá — ako sa konštatovalo — je významným strediskom kultúrneho života v Repiskách. Treba však zdôrazňovať kr. F. Madeja — nutne doplniť jej vybavenie takým zariadením, ako rádio-prijímač, gramofón a zopár stolov. Musíme viac pozornosti venovať našej školskej mládeži — hovoril kr. J. Jurgovian — a organizovať pre ňu viac rôznych podujatí. Skoda, že tento rok sa nedarilo pre ňu usporiadať zájazd na Slovensko. V budúcnosti treba k tomu pristúpiť, avšak ako k jednej z najdôležitejších úloh. Záleží nám na raste počtu žiakov učiacich sa slovenčinu, a takéto zájazy sú k tomu najlepším povzbudením.

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Ján Repiščák
František Madej
Ján Jurgovian
Jozef Malec

FALŠTÍN

Dôležitou udalosťou v živote miestnej skupiny KSCaS vo Falštine bola členská volebná schôdza, zvolaná v rámci volebnej kampane OV na Spiši. Otvoril ju predseda MS kr. Jozef Nálepk, ktorý podal zhromaždeným správu o doterajšej pôsobnosti výboru MS.

Po zvolení delegáta na obvodnú schôdzu, sa rozprúdila živá diskusia, venovaná hlavne práci klubovne MS a aktivizácii kultúrnej pôsobnosti. O.i. krajan Andrej Busnák sa zaoberal otázkou rozvíjania čitateľstva, dožadujú sa vybavenia klubovne väčším počtom slovenských kníh a ich pravidelného poži-

tiavania krajanom. Veľa pozornosti venoval zároveň otázke obnovenia vyučovania slovenčiny na miestnej základnej škole, ako aj sústavnejšieho premiestňania čl. filmov v miestnych skupinách. O potrebe rozvíjania ochotníckej činnosti hovoril kr. Jozef Čajka. Zdôrazňoval, že vo Falštine existujú možnosti založiť, keď už nie táto miestna, tak aspoň ľudovú kapelu. Treba jej však zaisťovať niektoré hudobné nástroje, ako husle a basu. Otázkami klubovne sa zaoberali aj ďalší krajanovia, o.i. Andrej Horničák, ktorý upozornoval na potrebu doplnenia nábytku (stoly a stoličky), aktualizovania výzdoby a lepsišieho vybavenia tlačou, čo by prispelo k zvýšeniu jej návštevnosti. Zároveň sa obrátil na prítomných, aby prispievali k rastu členskej základne, získavaniu nových členov MS KSCaS vo Falštine.

DELEGÁT NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Jozef Nálepk

NEDECA — ZÁMOK

Miestna skupina KSCaS v Nedece-Zámku využila terajšiu predvolebnú kampaň OV našej Spoločnosti na Spiši na zvalenie výročnej volebnej schôdze, ktorej sa zúčastnil predseda OV kr. F. Kurnát a tajomník OV J. Bryja.

Po správe o činnosti miestnej skupiny v uplynulom období, ktorú podal kr. František Piontek, a správe revíznej komisie, krajanovia zvolili nový výbor na čele s predsedom Jozefom Kiedžuchom, ako aj delegáta na obvodnú schôdzu KSCaS na Spiši. Doterajší predseda kr. František Piontek sa totiž z rodinných dôvodov sťahuje do Falština a preto mu krajanovia za jeho dlhoročnú prácu vyjadrili srdečné poďakovanie. (Dúfame, že na novom pôsobisku sa kr. F. Piontek tak isto aktívne zapojí do krajanovej práce — red.).

Počas diskusie, venovanej hlavne otázkam krajanovej práce, bolo o.i. rozhodnuté presťahovať klubovňu MS do novej miestnosti. Príspeje to — ako zdôrazňovali mnohí diskutéri — nielen k rastu návštevnosti, ale zároveň aj k lepšej práci klubovne. Samozrejme, treba ju lepšie vybaviť, než tomu bolo doposiaľ.

NOVOZVOLENÝ VÝBOR MS

Jozef Kiedžuch — predseda
František Bogačik — tajomník

Jakub Bogačik — pokladník
Hubert Bogačik — člen

REVÍZNA KOMISIA

Štefan Milaniak — predseda
Jozef Bogačik — tajomník
Andrej Kiedžuch — člen

DELEGÁT NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Jozef Kiedžuch

DOPISOVATEĽ ŽIVOTA

Jozef Kiedžuch

KACVÍN

15. júna t.r. konala sa v Kacvine volebná schôdza delegátov na obvodnú schôdzu KSCaS na Spiši. Zúčastnili sa jej o.i. predseda ÚV kr. J. Molitoris, zástupcovia OV KSCaS a početní členovia miestnej skupiny Spoločnosti v Kacvine. Schôdzu zahájil predseda MS kr. Ján Kubasek, ktorý zároveň podal správu o činnosti MS v uplynulom období.

Po správe o činnosti revíznej komisie sa konali voľby delegátov na obvodnú schôdzu KSCaS. Za delegátov boli zvolení: Michal Juras, Ján Kubasek, Ján Magera, František Molitoris, Ján Molitoris, František Siskovič, Jozef Spernoga a Ján Venit.

Počas diskusie sa veľa hovorilo o otázkach krajanovej mládeže, najmä školskej. O.i. kr. F. Molitoris navrhol pokračovať v organizovaní zájazdu školskej mládeže na Slovensko, čo by ju povzbudilo k ešte usilovnejšiemu štúdiu materského jazyka v škole. Podobné zájazy treba usporadúvať aj pre dospelých krajanov aktivistov. Kr. J. Spernoga sa zaoberal otázkou dvojjazyčných nápisov na obchodoch, ktoré ešte stále aj v iných obciach. Zdôraznil, že túto záležitosť treba čo najskôr a definitívne vyriešiť. Veľa pozornosti venovali krajanovia aj kultúrnej činnosti, najmä folklórnemu súboru MS, ktorý sa tak pečne ukázal na nedeckej prehliadke v júni t.r. V súvislosti s tým kr. J. Venit poznamenal, že umiestnenie súboru (3. miesto) na spomínanej prehliadke nezodpovedá jeho možnostiam. Je to nadaná mládež a usilovnosť. Keď dlhšie po chvíli, kacvinský súbor bude opäť patriť k najlepším v našej Spoločnosti.

Aj my sme o tom presvedčení — redakcia.

ZELOV

Dne 10. apríla t.r. sa konala v Zelove schůze miestneho obvodného výboru v rozšírenom zložení. Celkom se j zúčastnilo triadvacet krajanů.

Schůzi zahájil predseda OV Jan Novák. Zúčastnění se zájmem vyslechli podrobnou zprávu místopředsedy OV KSCaS Mečislava Kimmerra o návštěvě Prahy, o čestování kladě 1975 a o cestování po Čechách, Moravě a Slovensku. Dále byly projednány finanční otázky týkající se nákupu uhlí, úpravy okolí klubovny a pořízení nové skříně na knihy pro místní klubovnu. Nákupem skříně byl pověřen tajemník OV W. Luščínski (nákup uskutečnen 12. srpna t.r. z fondu Měst. úřadu v Zelově).

Na závěr schůze se živě diskutovalo o promítání filmů se usnesli, že bude nutno obrátit se na Československé kulturní středisko ve Varšavě s prosbou o další zaslání filmů a na ÚV KSCaS dohovorit otázku odměny za technickou obsluhu promítacího aparátu. Dále bylo rozhodnuto, že zájezd mládeže do CSSR, který bude organizován na základě porozumění s Československým ústavem zahraničním, se zúčastní pouze ta mládež, která pracuje v klubovně a to jak v Zelově, tak také v Kucově.

PRECO U NAS?

V poslednom čase všetkých našich obyvateľov znepokojila správa, že Novotargské závodny koziarskeho priemyslu „Podhale“ plánujú zriadiť svoje smetisko na chotári Novej Belej. Má sa vraj nachádzať asi 1 km. na západ od našej dediny. Tak nevolebná vzdialenosť smetiska od obce je v rozpore so zásadami ochrany životného prostredia človeka. Som toho názoru, že by profít tomu mali zakročiť patričné orgány. O skôr, než Nová Beľa patrí k turistickým obciam.

F.B.

NÁVRAT K STARÝM ORAVSKÝM TRADÍCIÁM

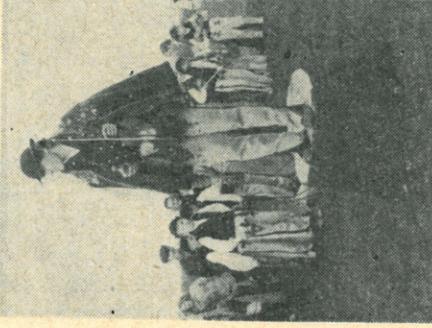
Hoci leto sa už skončilo je zahodno vrátiť sa k tohorodnému Oravskému pastierskemu sviatku, aký sme mali vo Veľkej Lipnici.

Hlavnou myšlienkou tohto podujatia bolo obnoviť dávny zvyk vyhánania volov a dobytká na pasu pod Babiu horu. K vzniku podujatia prispelo najmä byvalé Okresné kultúrne stredisko, ako aj Gmínné kultúrne stredisko vo Veľkej Lipnici. Rozhodlo sa, že tento dávny, zanikajúci zvyk najlepšie predstavia tú najsi gazdovia, ktorí ešte pamätajú, ako to vofakedy robili ich rodičia.

Oravská jar trvala tri dni, od 9. do 11. mája. Už niekoľko dní predtým plagáty a podrobné programy oznamovali, že 9. mája po stretnutí s voliarom, ktorý celé leto pasol voly na Babie horu, sa bude konať vyhánanie dobytká na pasu. Celá slávnosť sa začínala u gazdu Surovčeka v Murovanici. Voliarom bol Andrej Vengrín. Jeho syn s kamarátmi boli pastiermi a hnali dobytok k Oravskému jazzeru, kde predvádzali svoju šikovnosť a rôzne kúsky pri vatre, okolo ktorej sa zhromaždili ľudové kapely z Podhalia, Pienin, Gorcev no a naše z Oravy. Skutočne pekný bol sprievod idúci od Surovčeka k Oravskému jazzeru. Šli pekné, tučné kravy, za nimi mladé jalovice, teliatá, býčky — všetky mali zvonce, ktoré vydávali prekrásnu harmóniu zvukov. Za dobytkom malé pastierky v oravských krojoch hnali pestré stáda husí a kačíc, bielych, strakátych, si radostný varí preto, že ich nahrávali a filmovali početní reportéri.

Nad jazzerom otvoril slávnosť náčelník gmíny Jozef Gaštenica, ktorý zažal všetkým účastníkom tohto podujatia, turistom a rekreatantom prijemný odpčinok v blízkosti folklóru v peknom oravskom kraji, kde je ešte zdravý vzduch, čistá voda a ľudia sú zdvorilí. Potom sa slávnosť presťahovala do centra obce, kde v sale kina Smrek ľudové kapely, detské a dospelých, predvádzali svoje umenie. V susedstve, na pôdiu postavavom pri rieke, vystupovali ochotnícke umelecké súbory.

Prvý deň podujatia zavřilo vystúpenie divadelného krúžku Dalania z Murovanice pod vedením Franciska Pinďziaka. Učínuje v ňom mládež z krúžku ZSYM, pôsobiaci pri klube Ruch v Murovanici.

Autor článku v oravskom kroji Foto: J.S.

Druhý deň Oravskej jari bol napriek dažďu a nečasu rovnako pestrý. Tak ako prvý deň kapela strýka Vengrina vítala pred obcou Na Kozubku všetkých návštevníkov, vyhrávala im oravské melódie

a informovala, kde a čo sa deje v Lipnici. Po otvorení výstavy Gazety Krakovskej, dnes Poludniowej, do centra obce prišli vozno furmani z Privarovky, aby tam so speštevnikov Pod lipu na gazdovstvo Petra Vojčiaka. Tam už gazdine mali pripravené k predvedeniu staré zvyky a obyčaje súvisiace s jarom a vyhánaním dobytká na pasu. Bolo teda dojenie kráv, výroba masla a syra, pečenie pastierskych zemiakov, zartekovanie, bola striga najozrajstnejšia z ozajstných, strielanie bičom, pastiersky kolofáč, výskanie, pískanie a konečne sólový spev. Všetkým chutilo, lebo vychvaľovali a žiadali si ešte doložiť. Tuna Pod lipou, v peknom amfiteátri, na pôdiu zhotovenom Ignacom Karoškom, vystupovali ochotnícke súbory z Oravy, Podhalia, Žyvuca, ako aj ľudové kapely. Do slávnosti sa zapojila aj jednotka pohraničnej stráže, ktorá podujatie nazvané Stretnutie pri Hondrasovej kolibe premenila na Noc pod Babiu horou. Podujatie sa konalo pri kolibách, ktoré postavili roľníci z Privarovky, Kucek, Vojčiak, Vengrin, Lovas, Varesiák, ako aj deti zo základnej školy č. 4. Pri vatrách bolo hodne spevu, pieklo sa lipmiaky, klohasu, jedlo sa niekedy kapustnicu — špeciálnu lipnickej reštaurácie, otvorené v máji t.r. „Noc“ trvala do rána.

Na tretí deň sa konali výlety po Orave, výstupy na Babiu horu a poobede opäť vystúpenia ochotníckych súborov a ľudových kapiel, ktoré zavřili toto pekné podujatie. Treba zdôrazniť veľkú angažovanosť obyvateľstva, najmä z Privarovky. Ťažko vymenovať všetkých, lebo zoznam by bol veľmi dlhý. Skutočne teší spoločenský prístup k tomuto podujatiu. Kapela Vengrinovcov, starých gazdov, lebo každý prežil už tých výšš 60 rokov, hrala bez prestávky (pozri aj Život č. 6/75, str. 11). Veľkú angažovanosť pri tomto podujatí prejavila Miestna skupina KSCaS so svojou klubovňou nachádzajúcou sa u kr. Jasiuru, ktorej členkyne boli hybnou silou podujatia Pod lipou a Stretnutie pri Hondrasovej kolibe. Takáto koordinácia spoločného podnikania Gmínného kultúrneho strediska, Základnej školy č. 4, Miestnej skupiny KSCaS a iných ľudí dobrej vôle spôsobila, že o Veľkej Lipnici sa veľa hovorilo i písalo, spomínalo zážitky.

Marí sa nám ešte o iných podobných spoločných podujatiach, kde nebude deľby na tých, kto je organizátor a kto má pracovať. Vďaka tomu ožila v Lipnici hudba, spev, tanec, nárečie, objavilo sa mnoho starých pesničiek, hodne muzikantov. Najdôležitejšie, že školská mládež najmä z Privarovky, sa učí od rodičov starých, pekných, hoci už zabúdaných vecí. Veľké uznanie patrí predsedom MS KSCaS kr. Antonovi Spyrkovi aj za jeho pomoc pre kapelu Vengrinovcov. Ako veduci Gmínného kultúrneho strediska chceme srdečne poďakovať všetkým, ktorí prispeli k organizovaniu a uskutočneniu tohto podujatia, a najmä obyvateľom Privarovky.

Ludwik Młynarczyk

Dňa 2. septembra zomrel v Kacvine vo veku 54 rokov krajan Valent Sulir, dlhoročný obetavý a aktívny člen našej Spoločnosti, jeden zo zakladateľov miestnej skupiny KSCaS v Kacvine. Na poslednej ceste zosnulého odprevadili popri najbližšej rodine početní členovia MS KSCaS. Česť jeho pamiatke. MS KSCaS v Kacvine
OV KSCaS na Spiši

DVA KALENDÁŘE

Právě nyní prožívá zemědělství špičkovou pracovní období: sklizené okopanin, jablek dopravu, uskladnění a zpracování.

Pro zemědělce, který stále kalkuluje a bez tržky se neobejde, má dobrá sklizeň okopanin velký význam. Skoupily výkonní ceny jablečného vepřového dobytka, jehož výkrmnou základnu tvoří v našich podmínkách brambory a také ceny mléka; jeho množství v zimě je přímo závislé na množství uskladněné krmné řepy, sližovaném repným chrástiu a sušených řízecích z cukrovky (kromě sena a zrní). Nutno tedy využít příležitosti, již zemědělcům dává stáří důstojnou realizaci usnesení XV. pléna ÚV PSDS, které zdůrazňuje, že podmínkou rozvoje zemědělské výroby je její výnosnost a dále péče o spojení zájmů zemědělců-výrobce se zájmy celého společenství, se zájmy spotřebitelů.

Hovoríme-li o pěti strany a státu o otázku zemědělství, soudím, že nutno se pozastavit nad následujícím jevem: v období důležitých kampaní v zemědělství jak např. žně, sklizeň brambor, cukrovky atd., naše společenství je z roku na rok sleduje se vzrůstající pozorností. Nejenom proto, že od zemědělství očekáváme stále větší výrobu potravin, ale také proto, že pro

zemědělství pracují další a další průmyslová odvětví, i když v samém zemědělství pracuje stále méně lidí.

Pro zemědělství tedy pracuje strojná a chemická průmysl, obchod, služby atd. Dnes má pro správný chod zemědělství větší význam dobře organizované práce technického zájmu a služeb (přesvědčil nás o tom televizní pořadí „Studio žně“), než např. fyzická námaha lidí. Dnes se zemědělec musí stále méně spolehnat na své ruce a svůj inventář a stále více na celý systém výroby a služeb.

Tato skutečnost přináší další důležité požadavky, a sice, aby se zemědělce řídili — řekneme — dvěma kalendáři: kalendářem přírody a kalendářem ekonomiky. Úřadí-li kalendář přírody žně a po nich podniktý, kalendář ekonomiky vyzývá k přípravě strojů na sklizeň okopanin a výrobních prostředků pro sklizeň v budoucím roce. Připomeneme si, že v letošním roce, když zemědělci ještě seklí ohlí, od 15. do 25. srpna se uskutečnila široká kontrola strojů a zařízení pro sklizeň okopanin.

Zemědělec, který má tradiční přístup k své práci, může říci, že je to věc mechaniků, dispečerů a technoloů. Mešhem, ale i oni jsou zaměstnáni v zemědělství. Konečně i v indii-

dnátní zemědělské výrobě se stále více uplatňuje specializace. Jedni pěstují obilí, okopaniny, druzí vepřový nebo hovříz dobytěk, ovce atd. Taková specializace je dnes nezbytnou podmínkou dokonalejší organizace výroby a dosažení vyšších výnosů.

Za této situace si nutno uvědomit, že organizace práce v zemědělství se stále více přibližuje systému organizace práce v průmyslu a typické návyky individuálního výrobce jsou zatahovány do pozadí organizačními prvky vlastními kolektivnímu hospodářství, plánované, a organizované práci dělnické třídy. Možnost organizovat si práci podle průmyslové výroby je kromě hmotné pomoci státu jedním z důležitých stimulů, přispívajících k modernizaci práce v zemědělství, stejně jako mechanizace; umožňuje vyhospodářit si volný čas zavěšením pracovních směn. Např. v určité dny určité rodiny obsluhují dobytěk a jiné vykonávají další práce, nekdo máji volný čas na odpobek kulturu atd. Takových dobrých příkladů je prozatím poskrovnu, nutno je však uvádět a popularizovat.

Moderní zemědělec se nemůže tedy řídit pouze kalendářem přírody, biologickým rytmem jejího života, ale stále šířící musí při své každodenní práci přihlížet ke kalendáři ekonomickému, který mu usnadňuje život. Současné přispívá k intenzifikaci zemědělské výroby.

ROMAN WYSOCKI

ZAUJÍMAVOSTI

Čo ten ľudia nevyužívajú? Vypočítali už skoro všetky, dokonca aj to, čo nemožno vidieť holým okom. Neverte?

Nech sa páči! S akou rýchlosťou rastie väčšina rastlín?

Táto rýchlosť činí 0,005 mm/min. Nie je to veľa, ale... Tekvica rastie rýchlosťou 0,1 mm/min, čiže 6 mm/hod. Keby nám teda stálo trpezlivosť, mohli sme uvidieť ako tekvicový „fúz“ sa predlžuje, stretáva na ceste prekážku a potom ju obchádza alebo sa okolo nej obíada.

Rast bambusa je päťnásobne rýchlejší a istý druh hub sa zväčšuje 5 mm/min. Tu sa už dá povedať, že hrib rastie na očach. Este ako zaujima-

vost, korenie bobu sú dvojnásobne dlhšie po 180 minútach.

Ležaca v stredovýchodnej Afrike Rwanda má rozlohu iba 10 000 štvorcových mí, 4 milióny obyvateľov a... 26 stonov. Este prednedávnom bolo tuha 140 stonov; avšak padol rozsudok, alebo tuďa alebo stonv, a zotratal, aj tie najmohutnejšie, obýčajne prehrávajú takto upravené ultimatum. Prudký prirodzený prítasok v Ruwande, nevyhnutnosť vyživiti tisíceky obyvateľov spôsobili, že bolo treba začať obrábať nové polia odkate džungli, na čo zasa neprišlo dobre hľadeli stonv, ktoré pravdepodobne pustošili polia. Tym istým vypsalili

Ležaca v stredovýchodnej Afrike Rwanda má rozlohu iba 10 000 štvorcových mí, 4 milióny obyvateľov a... 26 stonov. Este prednedávnom bolo tuha 140 stonov; avšak padol rozsudok, alebo tuďa alebo stonv, a zotratal, aj tie najmohutnejšie, obýčajne prehrávajú takto upravené ultimatum. Prudký prirodzený prítasok v Ruwande, nevyhnutnosť vyživiti tisíceky obyvateľov spôsobili, že bolo treba začať obrábať nové polia odkate džungli, na čo zasa neprišlo dobre hľadeli stonv, ktoré pravdepodobne pustošili polia. Tym istým vypsalili

Z KALENDÁŘA NA NOVEMBER - LISTOPAD

V novembri, len čo to dovoluje počasie, naďalej vykonávame zimnú orbu. Po skončení pohybových prác treba všetky stroje očistiť a konzervovať. Po-
 Ha určené na pestovanie ďalších a lucerny sa musí vápnit. Treba skontrolovať a opraviť jarky, ktorými bude stekať voda z poli. Súčasne sa má prezrieť stohy, či vietor nepoškodil celovinnu, fóliu atď., ktorými sú prikrýté.

Na poliach a lúkach sa čisti priekopy, zbiera vyschnutú burinu, opravuje a čisti ústia drenážnych rúr. Na lúkach a pasienkoch treba zároveň povýšať trsy starej trávy, porozhadzovať lapnajú a urovnať povrch. Mimoriadne osoznne je vylásť na lúkach a pastvinách, na ktorých je nedostatok zrážkovej vody, draseľné (potasové) a fosforové hnojivá a vápno. Dobré je prikrýť líčky a pastviny s vysiatou novou trávou — zemiakovou vlnou, aby boli zabezpečené pred mrazmi.

Boj so škodcami v záhradách a sadoch trvá do neskoré jesene. Spod ovocných stromov treba zbierať spadnuté hnilé ovocie, ako aj lístie, pretože sa v nich skrývajú rôzne huby a choroboplodné baktérie. Mladé stromky obafrujeme slanou alebo haluzkami jalovca, aby sme ich chránili pred zájaci a mrzacom. Už teraz malo by sa rozvesti po stromoch väčšie bityky, v ktorých by sa vtáci mohli chrániť pred mrazmi.

Masťale a iné hospodárske staviská zabezpečujeme pred mrazmi a prievanní. Treba si všimnúť stav zemiakov uskladnených v kopech, zisťovať v nich teplotu, a koncom mesiaca prikrýť hrubšou vrstvou zeme.

Dôležité je čo najdlhšie vyhánanie oviec na pastu. Má to veľký význam nielen z ekonomického hľadiska, ale aj preto, že pohyb na čerstvom vzduchu a zelená paša sú veľmi osoznne pre dobrý

OGLASZAMY TRADYCYJNY KONKURS „ZIVOTA“ DLA ZBIERAJACYCH PRENUMERATE NA ROK 1975 Z CENNYMI NAGRODAMI. WARUNKI ZBIERANIA PRENUMERATY, JAK W ROKU UBIEGŁYM, Z TYM ZE PIENIADZE NA PRENUMERATY NALAZY WPLIACAC NA POCZCIE NAPROZNIEM DO 25 LISTOPADA 1975 ROKU. PO TYM TERMINIE ZGŁOSZENIA NIE BĘDĄ UWZGLĘDNIONE.

Ťvažký stav týchto zvierat. V období neskoršej jesene, málo snežnej zimy, ako aj skoro na jar možno pásť ovce na ozimnách, regiskách, ozimných mliečankách, dachinskách a hých kultúrach. Ozimnám sa vôbec nie neskane, keď ovce preženieme cez ne rýchlo a roztrúsene. Póla však musí byť suchá alebo naložko zameraná, aby zvieratá nevyšliapali hlboké stopy. Keď sú ovce ostrhané po neme skoro, dobre znášajú chlad, preto ich možno pásť aj počas mrazivých dní. Bez akýchkoľvek obáv možno ovce vyhánať na repiská, treba len počkať, keď zmizne raný sneh. Naproti tomu iba s veľkou opatrnosťou možno ovce vypásť na zemískach.

Namrznuté zemiaky a vňaf môžu spôsobiť poruchy zazrívacieho traktu a u kôlných oviec dokonca potrat.

Pokas jesenného či zimného vypásania treba ovciam dávať na noc suché objemové krmivá a ok. 10 g krmnej krydly na jednu ovcu.

Chceme zároveň upozorniť na nutnosť dobrého krmenia kôlných oviec. Výrobná hodnota oviec závisí od čít zdedených po rodičoch, ako aj od podmienok chovu a udržiavania. Najintenzívnejší rast jahniat pripadá na plodové obdobie ich vývinu, preto význam tohto obdobia pre produktivitu oviec je veľmi veľký. V pomere k 56-dňovému plodu je váha plodu v 84. dni tehotenstva 11-krát väčšia, v 112. dni — 43-krát a v 143. dni až 130-krát väčšia. Tento rýchly rast jahniat si však vyžaduje dobré krmenie matiek v druhom období kôlnosti. Keď táto podmienka nie je splnená, má to vplyv na pomalší vývin plodu, slabší rast a kváihu vlny, ako aj celkový zdravotný stav budúceho jahňata.

Kôlným ovciam dávame kvalitné, teda nesekazované krmivá s vysokým obsahom bielkovín. Akékoľ-

OKTÓBER

Hovorí sa, že po teplom septembri býva tento mesiac úplne chladný. Október bol pôvodne ôsmym mesiacom v starorímskom kalendári. Nemci ho volali Vogelmonat, čiže vtáci mesiac, lebo okrem poľovnice na divú zver sa vtedy chýľalo kvičky, jarabice a iné vtáčtvo a pripravovalo sa z nich jesenné pochrčky. Vo vinorodých krajoch ho zase pomenovali mesiacom vína, a to podľa práč, ktoré sú vtedy rozhodujúce, aby sa víno stalo pozvanú sajcim nápojom. Keďže sa spomenulo víno pripomenme si aj to, že tento nápoj slávnosti a víťazstiev, ktorý aj človek uvádza do svojich obradov, vznikol ešte skor ako pismo. Nemalo by sa ho však piť ako vodu, ale s mterou, jeme, a zohrevujú v ústach vychutnávajú jeho vôňu, aby sa víno nestalo prácnou, že človek namiesto symptomatickej veselosti spadne alebo ochorie. Nenadarmo vznikla vo vinorodnej mlo-karpátskej oblasti na Slovensku táto poudná riekanka: Prvý pohár ako med, druhý preto dáš si med. Tretí tebe chuť doda, štvrtému nik neodola. Piaty chvilíš' nestučíš, so šiestym smúď nezhasíš'. Po siedmom si pletieš esu, po ôsmom ti hlava klesá. Po deviatom si jak kameň, po desiatom — už je amen.

Október patrí k pomerne najpokojnejším jesenným mesiacom. Má približne tretinu dní zahmlených, pár dní daždivých a chladných a ostatné dni mesiaca sú obýčajne pekné. Chladné dni s mrázikmi byvajú koncom mesiaca, po ktorých prichádzajú aj dažde so snehom, prípadne snežením. Hovorí sa, že čím skor padá v tomto mesiaci listie zo stromov, tým skor príde zima. Októbru sa však pripisuje aj to, že keď v nom pada listie, budúci rok bude úrodný. V starých kalendároch sa spomína, že v októbri 1512 bolo mimoriadne teplo. Teplá bola aj celá jesen až do 12. decembra. Po druhý raz zakvitli stromy a v lesoch druhý raz dozreli jahody. Presne 276 rokov neskoršie, ale aj v iných rokoch, bol október mimoriadne chladný. Také bolo Na Gála zima stáia; Na Šimona Judy (28. oktobra) mrznú v poli hrady.

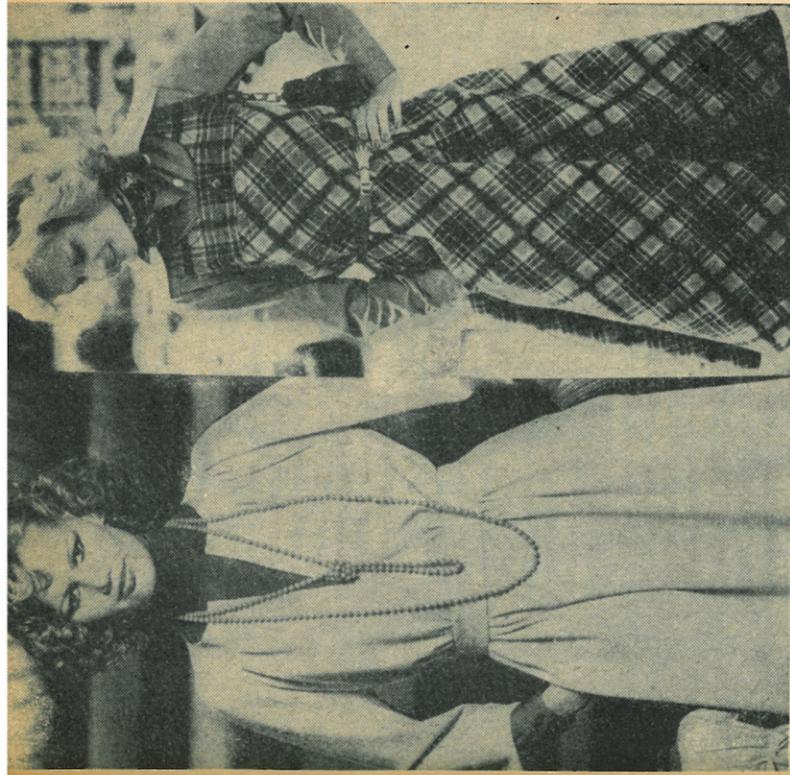
(Zozb. Mišo)

vek stuchnuté, namrznuté či vôbec nie čerstvé krmiviny vplývajú negatívne na zdravotnosť matiek a jahniat, ba môžu dokonca spôsobiť potrat. Lepšie krmenie kôlných oviec prospieva aj lepšiemu vývinu vemen, vďaka čomu sa zvyšuje dojivosť týchto zvierat.

Prvé dva mesiace možno kôlné ovce krmíť ako ovce jalové (jarky), avšak neskôr treba krmenie zintenzívniť, aby ok. 3 týždne pred oklenním dostávali už také dávky, ako ovce krmiace mláďatá. Tak teda najviac pozornosti a starostlivosti musíme chovať venovať krmeniu kôlných oviec. Zďôrazníme to najmä preto, že každý rok veľa jahniat hynie buď sa pomaly vyvíja a rastie iba pre nedostatok krmiva, najmä v poslednom období pred oklenním. Zvlášť nepríaznivo sa to odzraza najmä na blízkeckých jahniatách. Zvyššie nie váhy v momente narodenia jahniat-bližencov a neskôr ich odchovanie môže značne zmenšiť náklady chovu oviec. Celkové náklady na chov jednej ovce rodiacej bližence sú nižšie ako náklady na chov dvoch oviec rodiacich po jednom jahňati. Tempo rozvoja bliženceckých jahniat je rýchlejšie ako jednotlivých mladať, aj keď sa rodia ľahšie. V neskoršom období vývinu, keď majú dobre podmlenky krmiva, spravdila rýchlo rastú a zakrátko dobehnú iné jahniata.

Pri kalkulácii celkových nákladov na chov oviec treba vziať do ohľadu vyššie náklady na krmenie kôlných zvierat. Tieto zvýšené náklady sa nám neskôr mnohonásobne vrátia vo forme vyššej váhy a vyššej výnosnosti jahniat, väčšieho množstva vlny atď.

S.D.

Elegantné béžové šaty, červený korálový náhrdelník a hnedeá blúzka. Môžu byť aj iné farby, podobne, ako na iných modeloch, vhodné pre vlastnú postavu. Vedľa: komplet pre mladú blúzka je modrá a šaty tiež modré, farebne kárované. K tomu úzky, hnedý opasok (veľmi módný) a kabelka tej istej farby. Šatka farebne zladená s károvanými šatami.

Z AMOROVEJ LUCKY

Pekné ženy nechajme mužom bez predstavivosti.
(M. Proust)

Kto sa oženi, môže ožúťovať; kto sa neoženi, ožúťuje. Muž je hlava, žena korunou na nej.

Láska nie je bez tieňov.
(Ludové príslovia.)

My máme mužskou náturu a kočky ženskou. Preto se nesnášime. (Pes Fafík)

Ženy často pohrdajú tými, ktorí jí milujú a milujú ty, ktorí jí milujú.

KYM MLÁDA DOSPEJE...

Keď je dieťa dvoj a trojročné malo by dostávať rôzne jedlá, lebo vtedy najskôr si

TAKY JE ŽIVOT

Televízna vysielacka TBS v Tokiu už dlhšiu dobu vysielala inzeráty... s ponúkami na sobás, predstavuje v nich japonským režisérom divákovi osoby, ktoré hľadajú šťastie v manželstve. Programy — bolo ich už 40 — majú obrovský úspech. Pred každým vysielaním sa prihlasuje do televízie vyše 5000 osôb, ktoré by sa ho chceli zúčastniť, aby si našli manžela alebo manželku. Nevieme zatiaľ koľké páriky sa vzali mimoriadne veľa.

Chudobný Pakistanec Okhman žil 62 roky na schodoch palaca Vazir Khana v Lahore. Podhodila ho tam jeho matka keď mal päť rokov. Okhman spal tuna a

NA PODZIM A NA ZIMU

Jednoduchosť, pohodlie a úsporu materiálu navrhuje Moda Polska a také preferujú francouzské módy.

LINE je rovná, ramena nejčastejši veľmi rovná, vyzreté, zbývajúcej časti veľmi mäkké, zahalujúci postavu a zdúrazňujúci její obrysy. Délka pod kotena. Pas mierne zdúraznen páskom. Rukávy rovné alebo kimonové (na večer), často do manžel.

SATY se nosí jednoduché, delší, pomerné volné, tzv. pouzdra, košilového strihu alebo typu „malé černo“. Síjeme je z mäkkých, spýva-vých látok. Barvy najrůznější: béžové, hnede, šede, modrošede, svetlových odstínech, červená — opet nazývaná parížskou barvou, hladké, kostky a nejrůznější deseny.

KASAKY se opet nosí v délce zakrývající boky, ke kolenům i pod kolena. Často rozparky v bočních svecích — pánská košile s rozparky. Nosí se k sukňám i ke kalhotám.

KOSTYMY jsou klasické. Kabátky nejčastejši dvourádkové pánského strihu. Sukně různé: rovné, překládané, rozšírené se záhyby, s rozparky na bocích a také skládané a plisované. Pas zdůrazňuje halenka nošená do sukne.

Praktické jsou kostýmy trojdielné — kabátek, sukně a kalhoty. Stále je moderní obléčení „cibulkové“.

KALHOTY se nosí různé: rovné, dlouhé a dost široké nebo úzké jako bývaly sportovky, zastrčené do vysokých bot s podpadky nebo kratší, sahající k botám, jako bychom z nich už vyrůstali. Sjí se z klasických materiálů, elastických tkanin nebo žerzej ale i ze sametu a splyvavého hedvábí nebo žoržetu, a ty řasené i plisované.

PLÁŠTĚ nejčastejši jednoduché, rovné, s mírně naznačeným pasem a rovnými rameny nebo mírně rozšírené k dolnímu okraji se širokými rukávy. Mohou být s páskem nebo pačkou na zadním dílu. Límece různé, např. kulaté, šálové i stojaté. Látky měkké, vlnené — mohér, buklé, flanel, flaus, tvíd. Doplníme je vlnenými nebo kašmírovými kratšími šály.

NA HLAVĚ se nosí malé priléhavé čepice z vlny, někdy nasazené hluboko na čelo a také čepice kožšinové nebo kožšínou lemované.

BOTY — polobotky nebo vysoké boty se středně vysokým i vysokým — až 9 cm — podpatkem.

Takúto sukňu si môžeme ušít doma z ľahkej látky a dokonca z ľarebných šatok, ktoré sú tak oblúbené na Orave a Spiši. Blúzka je farebne zladená so sukňou. Vedľa: pekné a veľmi reprezentatívne šaty z mäkkej látky. Na modeli je to farba morskej zelene. Ozdobný golier a manžety. Na hlave šatka farby šiat so svetlou, jemnou a vzorkou.

VIETE, ZE...

Alexander Fleming, vynálezca penicilínu, pochádzal z chudobnej rodiny? Keď v zime šiel do školy zle oblečený, matka mu dávala do rúk dva hortice zemiaky?

Ludia so zlým charakterom vraj žijú dlhšie? K takému záveru dospel prof. Liberman z univerzity v Chicagu, ktorý dlhšiu dobu pozoroval skupinu osôb vo veku 61—91 rokov. Najlepšie „sa držali“ starí ľudia, pre ktorých, okrem fyzickej a duševnej aktivity, bola charakteristická vrodená agresivita, egoizmus, autoritatívny vzťah k iným ľuďom, vzneťlivosť a odpor voči kritike.

RECENO — PREČTENO

Ať žlověk třebas ze železa vykluje, i tak se nad tím čas nesituje (lidové príslozie)

Slabí lidé nemohou být upřímní (La Rochefoucauld)

Láska je želanie niečo dať, nie dostávať. Láska je umenie dostávať. Láska je umenie produkovat niečo pomocou druhého. K tomu však treba, aby si ta ten druhý vážil a aby ti bol naklonený. To sa dá vždy dosiahnuť. (B. Brecht)

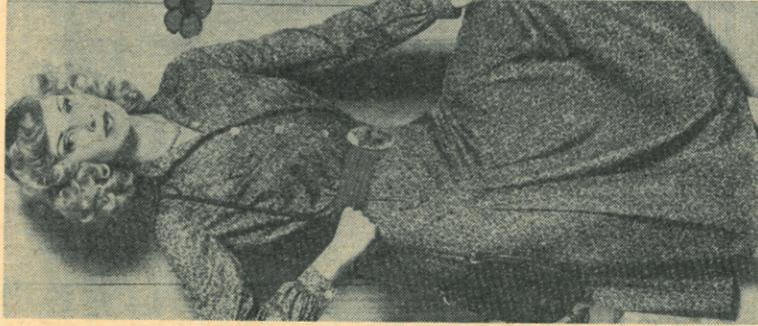
Z domáceho hrnca

Chren ostane biely, keď ho premiesame so soľou a uschováme v uzavretej nádobe za skla.

Červená repa si udrží farbu, keď ju varíme neolupávanú a bez soli.

Cesto neprekypí, ak do neho pichneme 2—3 kusy makarónov, ktoré v tomto prípade budú plniť funkciu kominov.

Upečené múčniky necháme vychladnúť v tej miestnosti, v ktorej sme ich piekli.

JESEN — PÍSEŇ

Čosi sa v lese
v páperí nesie:
malíčká pieseň,
čo dýchla jeseň.

Spieva sa v lese,
na vílom plese.

Aká to pieseň?
Takáto:

Čosi sa v lese,
v páperí nesie:
malíčká pieseň,
čo dýchla jeseň...

DANIEL HEVIER

RANENÁ BREZA

Mesiáčik veľký, zlatistý
bozkával brezu na listy.
Brezička, breza, riekni mi,
prečo tak plačeš noci, dni.

Pozrela breza do neba,
otriasla slzy zo seba,
pritisla listky ku perám:
Mesiáčik, druh mój, umieram.

Či sa ti azda zle darí,
veď si najkrajsia v chotári!

Zastenal pniček spanilý,
deťi mi srdce zranili.
Sekerou ťali do dreva,
krv sa mi zo žíl vylieva.

Čo? Skrikol mesiac zo skaly,
Čo? Skaly trikrát zvolali,

Mesiáčik zašiel, nastal deň,
plakali listy, plakal peň.
Keď svrtila teplá nedela,
ranená breza umrela.

OBCHODNÍK

Sedi pavúk na stene,
pletie sieťe jesenné.
Za korunu, za dve, za tri
môže si ich kúpiť každý.
Ružovú za dve koruny,
oranžovú za tri,
namiešané farby leta
v palete mu zaschli.

HEDA ŠIŠKOVA

ZÁHADA

Devy, devy, dievočky,
čo sú to za listočky?
V lese ich je hromada,
čo je to za záhada?

Sú to listy zo stromov,
všetky svietená jeseňou.
Je to krása jesene.
Poznáme ich po mene.

ALEXANDER KOLLÁR

JÁNOSÍKOVA KOLKÁRENĚ

M. RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ

Mešiacik veľký zlatistý, bozkával brezu na listy,
brezička breza, riekni mi, prečo tak plačeš noci, dni,
pozrela breza, do neba, otriasla slzy zo seba,
mesiacik zašiel, nastal deň, plakali listy, plakal peň,
pritisla listky ku perám: Mesiáčik, druh mój, umieram.
Či sa ti azda zle darí, veď si najkrajsia v chotári.
Čo? skrikol mesiac na skaly, čo? slzy trikrát zvolali,
čik sa ti azda zle darí, keď sa mi zo žíl vylieva.
Zastenal pniček spanilý, deťi mi srdce zranili,
sekerou ťali do dreva, krv sa mi zo žíl vylieva.
Ranená breza umrela.

Ako prichádzala zima a niešta so sebou mrazy a chumelice, zbojníci opusťli hory a rozšíli sa po dedinách. Všetko to boli moeni a zdravi chlapi, síce do každej roboty. A tak väčša na zimu sa dali ponajmäť k sedliakom za paholkov. Aj sokol Jánosik tak urobil. Za snehých zimných dní chodieval potom s gazdom do hôr a zvrážal drevo. Keď posledné pne zohodli na dvor, začali mlátiť. A mláiba im trvala temer do samej jari. Gazda si veľmi obľúbil širokého paholka. Kohleval s ním od tmy do tmy — a vôbec nemal tušenia, koho zimaže. No len čo zadal prvý južný vietor a kopmejšie všetky nad dedinou ohlásili jar — parobok sa strafil, že ani po plánu neprišiel.

Písal sa rok 1712 — a v tom roku to bolo prvé leto, v ktorom Jánosik zbojníčil. So svojou družinou prepaďával boháčych kuceov a špekami ovešaných zemanov, a nazbierané veselo míňal a rozdával. Hory mu dali bezpečný útluk, v ktorom sa ho nik neopovrážil prenasledovať. Slobohný a odvážny zjavil sa hneď na jednom, hneď na druhom meste. Robieval poriadky v takej chvíli, keď ho tam najmenej čakali. Ako sa stalo i nedávno u zlodějskeho mástara v Mikulášii.

A práce tohto prvého leta Jánosikovej slobody odbavovala sa v ochyrená svadba zemianska. Pán Baltazar Serkerka z Malej vydával jediná detúru za jedineho syna pána Leštaka z Veľkej. Tu jedináčka, tam jedináček, a k tomu dva uřešene majetky — také šťastie museli obe rodiny náležite osláviť. A

mačiatko

prehnite

po obvode prestrihnúť

prehnite

jazyk po obvode prestrihnúť

- Podľa nákreсу si vystrihnite malý i veľký diel z tvrdšieho papiera. Miesta vyznačené celou čiarou prestrihnite, prerušovanou preložte. Mačiatko si vymaľujte a nezabudnite na fúziky, chvosťka a zelené oči. Jazyk na malom diele je červený. Jazyk a oči z malého dieľu zasunite do otvoru vo veľkom diele a hotové mačiatko môžete postaviť na stól.

VŠETKYM UČITELOM ZELÁME K ICH SVIATKU VEĽA PRÁCOVNÝCH USPECHOV A ŠTASTIA V OSOBNOM ŽIVOTE.

vertu aj oslávil! Svadba bola taká, že v troch stoličiach sa o nej hovorí. Hovorilo sa už treťi týždeň, a ešte bolo z toho vynášať, také tam mali zásoby. A aby bolo stále veselo, tri bandy hudcov sa vymienali.

Kolky boli vtedy hra veľmi obľúbená. V Sekerkovíc zahrade stála už nová kolkáren, postavená len pre túto príležitosť. Rovná a hradká tak sa pánom zapáčila, že sa hneď hlásili nahru. Vyhodili peniaz, aby utrčili, kto pôjde proti komu, zavolali chlapeca zo želianskej chalupy stavať kolky — a začali sa hrať.

Pozor! Guľa letí — a tresk! Kolky padajú. Chlapec púšťa guľu po drevenom žiábku a širokove stavia kolky. A zase tresk! nová guľa, len čo kolky dostavia. Aby si ich sám neválal širokými gatkami, vysúkal si ich poriadne vyše kolien. Ide hra, pekne ide, kým nepride na rad mladý Hargaj. Je známy ako veľký výtržník a posmekár. Vlasy má strapaté, tvár vyhrbatú a oči sa mu blyšťa od vypráveho vína. Pozrie sa Hargaj na chlapeca a hneď má posmeh napovúdzaj: „Divajte sa,“ volá, „aké šplčky do jatierne hen skackajú!“ A sám sa na tom rehoce.

Pozreli na chlapeca aj ostatní — a akoby az teraz videli: chlapec je iba kostrička, mäsa, svalov na ňom nik. Páni sa už tiež smejú a robia si žarty z chudáčika. Nikomu z nich na um nepride, že toto dieťa sa ešte nikdy dosýta nenajedlo. Vtom Hargaj roz-tatarený skrikne:

„Páni, postavme živý kolok a hrajme len na prvého!“

Páni akoby nerozumeli. Ale on už priskočí k chlapecovi, strká ho na prvé miesto a hovorí: „Ty si, chlapec, stahsem namiesto kolka! Keď guľa poleje a pojde na prvého, nečakaj, až ťa udrie, ale chytr vysokoci! Ten, komu guľa nepoleje na prvého, takže nebude musieť vyskociť, dá ti groš. Rozumel si?“ Chlapcovi sa to nevermi páčilo, ale nik o to nechal. Keď sa páni zabavajú, vymýšľajú aj inakšie veci. A chlapeca už od malička učili každý rokaz panov poslúchať. Váhavo si teda zasil na miesto prvého kolka.

Prvý hádzal starejší. Guľa mu uhla nabok, spomalila beh, a chlapec ju chytil do klobúčka. Dostal dvojgrošník. Ach, aká radosť! Druhá guľa letela rovno na prvého — a chlapec vyskociť. Popýtym pánom sa to zdalo také smutné, že im od smiechu až slzy tiekli. Ich hlasná veselost prítiahla ku kolkári aj ostatní spoločnosť. Všetci chceli vidieť nevídanú komédiu.

Guľa hrmela za guľou — a neborák chlapec vyskakoval. Keď zvyškol trafený niektorou guľou, iba sa väčšmi smial. Už sa všetkým táto pekelná hra zapáčila. Opití házjali naraz i dvaja.

Vtom chlapec bolesne zvyškol a padol tvárou na zem.

„Vstah, chlapec, a choď už k materi!“ povedal mu pán Sekerka. No chlapec len ležal a ani sa nepohol. Pánstvo preslalo sa smäť a aj opití vytrevili. Guľa utrela slabého chlapeca do pís a zabila ho.

Poslali po chlapecovo ota. Bol to starý, robotou zodratý žehar. Ťažkým krokom a bez slova pristišpil k synovej. Ako ho dvíhal zo zeme, z mŕtvej ruky vypadlo mu za hrd gróšnikov. Chlapeca v tichosti pochováli. Bola to vražda, ale pánov sa nijako hlbšie nedotkla. Ďalej hodovali, ďalej vyhŕvali a ďalej sa spievalo a tanovalo.

V druhej polovici vesela prešli svadobnici do Veľkej. Pán Lešták sa pánu Sekerkovi nemohol dať zahambit. I vymyslel im netušené prekvapenie. Jeho žehari a paholci už dva dni pred príchodom hostí na Majeri stavali štátre, hობიli stoly a lavice. Časť hostí vybrala sa v nedelu na vozkoch do hôr.

Keď došli na miesto, všetci len oči otvárali. Polianka ani stól rovná, a v každom jej kute sa iné vypekalo. Od lákavej vône, idúcej z kolta a ražňov — hostia odrazu pociťili veľký hlad. A vertu by im ťažko bolo vykákať, kým sa to povarí, popoťie — no vtom im z húšiny zaznela rečká hudba potočkých muzikantov. Bolože im potom radosť! Zo všetkých strán ozýval sa spev, hudba a veselý vravor. Len čo sa dopiekli prvé kusy, kuchári ich krájali na dielce a vyobliekané dievky ich začali roznášať po stoliach. Príkotíťfali sudy s vínom, narazili točky — a začala sa tá najopravdivjšia svadobná hostina. Nikdy nikomu tak ne-uchutlo ako tu, na svižom vzduchu, uprostred hôr.

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM ČÍSLĚ

OBOWIĄZKOWE UBEZPIECZENIA ROLNIKÓW W WYPADKACH I ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ

Z dniem 1 stycznia 1976 r. wejście w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 lipca 1975 r., w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń rolników od nieszcześliwych wypadków i odpowiedzialności cywilnej. (Dz.U.Nr. 28 poz. 145). Obowiązkowemu ubezpieczeniu podlegają właściciele gospodarstw rolnych o obszarze co najmniej 0,5 ha, którzy pra-

cują w tych gospodarstwach. Ubezpieczenie obejmuje rolników oraz osoby bliskie i inne osoby, jeżeli pozostają na utrzymaniu rolników, wspólnie z nimi zamieszkują i pracują w danym gospodarstwie. Świadczenia z ubezpieczenia przysługują temu kto wskutek nieszcześliwego wypadku zmarł, doznał uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Rozporządzenie precyzuje zdarzenia, które nie powodują wypłaty świadczeń jak np. zatrucia alkoholem, nikotyną lub narkotykami wżgl. wypadek powstały w czasie prowadzenia pojazdu mechanicznego przez poszkodowanego w stanie nietrzeźwości. W razie śmierci upoważnione do świadczeń wskutek nieszcześliwego wypadku przysługują świadczenie jednorazowe w kwocie 20.000 zł.

— od 2 tygodni do 1 miesiąca — 500 zł.
— powyżej 1 miesiąca do 2 miesięcy — 750 zł.
— powyżej 2 miesięcy — 1000 zł.

Świadczenia z obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przysługują — jeżeli rolnik bądź jego małżonek, dzieci i rodzice są zobowiązani na podstawie obowiązującego prawa do odszkodowania za spowodowanie w związku z pracą w gospodarstwie rolnym śmierci, uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia zniszczenia lub uszkodzenia rzeczy. Włączone są jednak różne szkody, jak np. wyrządzone umyślnie.

Rolnicy będą opłacać składki, które zostaną ustalone odrębnymi przepisami.

W. FERFET

PIELĘGNOWANIE ZWIERZĄT

Sposób pielęgnowania i użytkowania zwierząt ma doniosłe znaczenie dla utrzymania ich zdrowia i produkcji na odpowiednim poziomie. Przy braku pielęgnowania lub niestarannym i nieodpowiednim przeprowadzeniu go zmniejsza się zdrowotność oraz wydajność zwierząt pomimo dobrego ich żywienia i odpowiednich pomieszczeń.

PIELĘGNOWANIE SKÓRY ma duże znaczenie higieniczne. Skóra zwierząt spełnia wielką rolę w ustroju. Zabezpiecza ona ustroj przed niekorzystnym działaniem atmosfery, przed uszkodzeniami tkanek i staje się naturalną przeszkodą przed wniknięciem do organizmu bakterii chorobotwórczych. Prócz tego skóra odgrywa ważną rolę w regulowaniu przemiany materii. Parowanie wody z ustroju dokonuje się przez całą powierzchnię skóry oraz przez gruczoły

potowe. Normalna czynność skóry możliwa jest tylko przy odpowiedniej pielęgnacji. Rozkładający się na skórze brud powoduje jej drażnienie i świąd, a ponadto skóra taka zmniejsza parowanie w rezultacie zmniejsza się apetyt zwierzęcia, odporność ustroju, przyrosty na wadze itp. Skórę pielęgnowajmy przez czyszczenie, mycie i strzyżenie. Czyszczenie ma na celu usunięcie kurzu ze skóry i sierści. Dokonuje się go przy pomocy szczotek. Mycie zwierząt wodą z mydłem ma na celu usunięcie brudu, nadmiaru tłuszczu i potu. Mycie także winno się przeprowadzać przy cieplej i bezwietrznej pogodzie. Skórę po myciu powinno się dokładnie wysuszyć.

PIELĘGNOWANIE KOŃCZYN — ma duże znaczenie dla utrzymania zdrowia i produkcji zwierząt. Niedostateczne pielęgnowanie kończyn lub całkowity brak staje się przyczyną wielu kalectw i schorzeń a nawet śmierci zwierząt. Dolne odcinki kończyn brudzą się i zanieczyszczają najłatwiej. Mokra i brudna skóra łatwiej ulega wszelkim zmianom wpływom oraz schorzeniom. Zanieczysz-

BRAMBORY jsou vedle chleba nejrůzšírenější potraviny. Obsahují hodně uhlíkovanu a vitamín C, který v nich zůstává i po uvaření. Protože neobsahují bílkoviny ani tuky,

doplňujeme je v jídelničce masem, mlékem, tvarohem, sýry a tukem. Vaříme z nich chutné polévky, příkrmy (oloupané, ve slupce, smažené lupinky nebo hranolky, z bramborového těsta noky, knedlíky placky, krockety), hlavní jídla a moučníky. Základní bramborové těsto připravíme zhruba ze tří dílů brambor, jednoho dílu krupičkové mouky, soli a vejčete.

— w razie trwałego inwalidztwa poniżej 65% — jednorazowo za każdy 1% inwalidztwa 400 zł, zaś od 65% do 100% — renta kwartalna za każdy 1% inwalidztwa 25 zł.

Nadto w razie trwałego inwalidztwa przysługuje poszkodowanemu zwrot kosztów jednorazowego nabycia protez lub specjalnych środków pomocniczych zaleconych przez lekarza do wysokości 10.000 zł, a także zwrot kosztów przeszkolenia zawodowego, jeżeli w związku z inwalidztwem poszkodowany został skierowany do ośrodka przeszkolenia zawodowego inwalidów — do wysokości 10.000 zł.

Oprócz tego poszkodowany otrzymać może odszkodowanie z powodu czasowej, całkowitej niezdolności do pracy za okres:

czonych kończyn nie należy pozostawiać bez pielęgnacji. Należy je zawsze po pracy dokładnie umyć i osuszyć. Stosowanie masażu kończyn po pracy — ruchu rękę z góry na dół i odwrotnie — zapobiega zastojom krwi, obrzękom i opojom. Bandażowanie kończyn powinno być stosowane tylko po zaleceniach lekarza.

PIELĘGNOWANIE KOPIĘTY — polega głównie na czyszczeniu i podkuwaniu kopiyta. Zapobieganiu chorobom rogu kopytowego i robom rogu kopytowego kontrolujmy prawidłowości operania się kończyny o podłożu. Zanieczyszczone kopyta po pracy należy umyć. Róg zbyt kruchy lub suchy moczymy lub smarujemy wazeliną, a nigdy łowotem. U wszystkich zwierząt róg kopytowy lub rastańia przycinamy. W okresie pastwiskowym zwierzęta na ogół dosyć dobrze same ścierają puszkę rogową kopyta czy ciagu tego okresu należy czyścić kopyto, usunąć postrzyżone jego brzości zstrugać obumarły róg — nadając kopytu czy racicy prawidłową postać.

RUCH — ma doniosłe znaczenie dla zdrowia. Przebywanie zwierząt w

velké obdělňky asi 1/2 cm silně. Jeden položíme na vymaštěný a moukou vymazaný plech, pomazeme zavařeninou, druhý na něj položíme, potřeme povrchu rozšlehaným vajíčkem, posypeme ořechy a v horké troubě upečeme do růžova. Prochladlý nakrájíme a posypeme cukrem. Místo zavařeniny můžeme koláč naplnit tvarohovou nádivkou.

H. MAČZKA

BRAMBOROVÝ KOLÁČ

40 dkg hladké mouky, 20 dkg másla nebo margarinu, 15 dkg cukru, 37 dkg vařených, prolisovaných brambor 1 vejce, 1 žloutek, 1 a půl kypícího prášku do pečiva, tuk a mouka na plech, 15 dkg zavařeniny, 1 vejce na potření, 3 dkg strouhaných ořechů. Na vále zpracujeme těsto, rozdělíme na dva díly, vyválíme stejné kou.

MENO VEŠTÍ

FRANTIŠEK — fažké a trochu romantické meno, niekedy poddajné voči povetiam.

Najčastejšie je do driečny, štíhly, svetlovlasy alebo aj tmavovlasý muž. Má veľké sivé alebo hnedé oči. Pochádza z mnohdej rodiny a obyčajne sa viacej ponaša na matku ako na otca. Nie je príliš nadaný a od najmladších rokov sa len s veľkým úsilím prebija cez základnú a učňovskú odbornú školu a stáva sa murárom, maliarom, šoferom alebo tesárom.

Býva z neho dobrý odborník a dobrý hospodár. Má rád svoje povolanie. Pokojný, usmiaty, pomstychtivý a zlomyseľný. Má rád ženy ale aj alkohol. Nepatri k šťastným ľuďom a osud si s ním neraz trpkó zahráva. Ženy sa s pokojnou, inteligentnou a hospodárnou ženou. Máva s ňou obyčajne dve deti, z ktorých jedno niekedy postihne nebhoda alebo ťažko chorľavie. Františkova manželka býva obeh. František si rýchlo získava druhú partnerku pre spoločný život, rovnako tích, pokojnú a dobrú gazdinú, ako predošlá. Najčastejšie onemocnenia Františkóv zasahujú končatiny, srdce a obličníky. Prenasledovaný osudom žije dnešným životom a nestará sa o to, čo bude zajtra. Je dobrým otcom a manželom. Ženy sa zaňho rady vydávajú, napriek vedostaveným, ktorí sa preto divajú naňho prížmúreným okom, najmä v prípade nadužívania alkoholu.

Ako muž je pomerne atraktívny, hoci celkovým vzhľadom patri k priemerným. Nie je príliš elegantný a nevelmi sa stará o svoj estetický výzor. Býva pomalým, poslušným, vždy dáva za pravdu svojim predstaviteľným, ktorí sa preto divajú naňho prížmúreným okom, najmä v prípade nadužívania alkoholu.

TADMIR

SNĀR

VERITE SNOM? NIE: ANI MY NEVERIME, ALE PREDSA KAZDY Z NAS SA NIEKEDY POZRIE DO SNĀRA, AJ KED TO POKLĀDA ZA PREDSUOK NĀSICH BABICIEK, OSTATNE KED SA VĀM SNIVA:

- Majetok mat — očakávaj stratu
- Maloval sa nechať — šťastie v láske
- Maliarom byť — miluješ krásu
- vidieť ho — budeš mať veľa šťastia
- Mesiac — šťastie v láske
- Mokrý byť — ohováraju ťa
- Mrzáka vidieť — neočakávaná pomoc
- byť ním — budeš mať šťastie
- Mrzutosti mať — hádky
- Nájsť niečo — získaš peniaze
- Nedostatok trpieť — prídu lepšie časy
- Oceán — veľmi dlhá cesta
- Odmenu dávať — tvoje starosti prejdú
- Objednávku dostať — obdržíš príjemný list
- udeliť — ťudia ťa nemajú radi
- Pistoť vidieť — nepriateľstvo
- strieľať z nej — dobré výsledky
- Piliny vidieť — zmeožíš krádež
- Pila ručná — tvoje pranie sa splní
- pracovať s ňou — dobré výsledky v práci
- Pozvánku dostať — si citizadostný
- odoslať — budeš na slávnosti
- Reštaurácia — drahá zábava

ŽIVOT CZASOPISMO SPOLECZNO KULTURALNE

Ukazuje się do 15 każdego miesiąca

NEVIETE SI PORADIT S RÓZNYMI ŤAZKOSTAMI A ZALEZITOSTAMI, KTORE VAS ROZCULUJU? NĀPISTE NĀM NĀ ADRESU: REDAKCIA ZIVOTI, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIE ME VĀM A PORADIME NĀ STRĀNKACH ĀSOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEK — redaktor naczelny, Marian Kasikiewicz — z-ca red. naczelny, oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jablunka), František Bednarčík (Nowa Biela) Alojz Biel (Zubrzyca Górna) Augustin Bryšák (Lapsze Wyżne) Alojz Galus (Krempachy) Vladimír Hess (Lublin) František Chalupka (Nowa Biela), Bronislav Knapčí, (Mikolów), Jan Kovalík (Zubrzyca Dolna) Andrej Kucak (Ljupcica Wielka), František Kurnát (Nowa Biela) Wacław Łuciniński (Zelów), Lýdia Mšalová (Zubrzyca Górna), Lýdie Mundilová (Kuców), Ignac Nuzný (Mýśnice), František Pačuga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Jai Spernoga (Warszawa), Křtěna Urbanová (Gęsiniec), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksman'sky (Třibis), Andrej Vojtas (Juręw).

Wydawnictwo "Współczesne" RSW "Prasa-Książka-Ruch", 00-480 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11. Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57. Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeratę na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państwowe i społeczne w miastach zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW "Prasa-Książka-Ruch". Pozostałe mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędów Pocztowych. Prenumeratę na zagranicę przyjmuje: RSW "Prasa-Książka-Ruch", Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyzsza od prenumeraty krajowej o 40%. Oddano do składu 3.09.75. Numer podpisano do druku 5.10.75 r. Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW "Prasa-Książka-Ruch", 00-375 Warszawa, ul. Smolna 70, Zam. 4278, Nr indeksu 38601/38501, B-9L.

